Teaduslik Raamatukogu VIII Teaduste Akadeemia

Nr. 292 (8543)
XXXI aastakäik
NELJAPÄEVAL,
17. DETSEMBRIL
1970
Hind 2 kop.

Rahva HÄÄL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU PARTEI KESKKOMITEE, EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU JA EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU HÄÄLEKANDJA

KÕRG-MÄESTIKU-KANAL

Tadžikistanis läks ekspluatatsiooni Namadgudski niisutuskanal. See 26-kilomeetrine trass kulgeb Pamiiri mägedes 3000 meetri kõrgusel. Kanal on raiutud kaljupinnasesse. Ta algab Pjandži jõest, mille veega hakatakse niisutama 1200 hektarit põuast maad Mägi-Badahšani autonoomses oblastis.

Pildil: Namadgudski kanali veekoguja Pjandži jõel.

R. Netelevi foto (APN.)

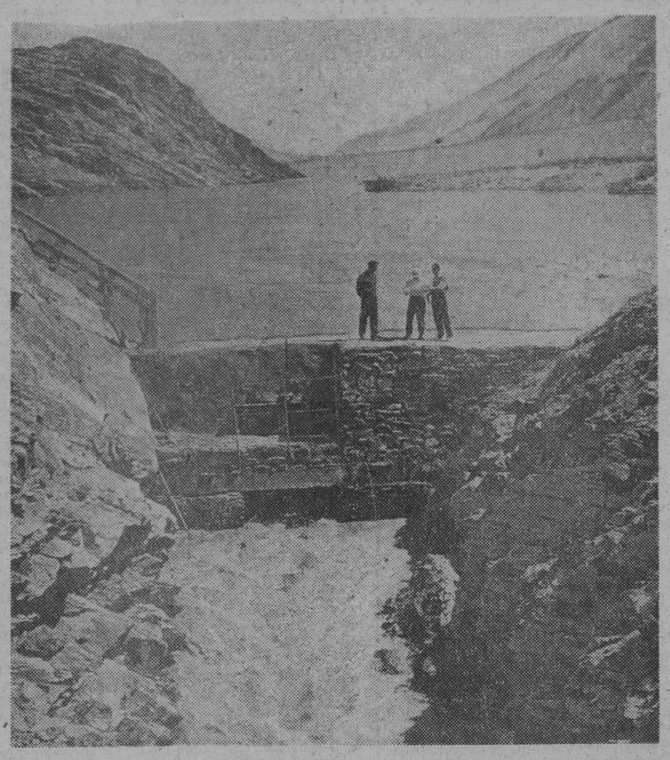

Paber säilitab toiduaineid

Tselluloosi- ja paberitööstuse üleliidulise teadusliku uurimise instituudi teadlased töötasid välja toiduainete pakkimiseks uue paberiliigi. Ühukese polüetüleenkilega kaetud paber tagab kaupade automaatidega pakkimisel hermeetilisuse.

On loodud ulatuslik sortiment polüetüleenkattega paberit. Kõik paberiliigid näitasid häid tulemusi toiduainete, jäätise ja tabletikujuliste medikamentide pakkimise katsetustel. Instituudis on samuti välja töötatud paberist, lehtmetallist ja polüetüleenist pakkimismaterjali tootmise tehnoloogia. Sellisel materjalil on head kaitseomadused ja väike gaasiläbilaskvus. Niisugusesse materjalisse pakitud toiduained säilitavad oma maitseomadused pika aja jooksul.

«Severnoje Sijanije» valgus

Meie maa esimene ujuv elektrijaam «Severnoje Sijanije» saavutas projekteeritud võimsuse. Jaam lasti käiku Jakuutias Zeljonoi Mõssi külas kuu aega tagasi.

Selle aja jooksul on Bilibinski aatomielektrijaama ehitusplatsile ja Tšuktši kullakaevandustele antud mitu miljonit kilovatt-tundi elektrienergiat.

KALAPÜÜK KAUPLUSES

Usbeki NSV-s avati uus kalakauplus. Iga ostja võib end siin tunda päris kalamehena. Suures akvaariumis on rikkalik valik eluskalu. Ostjale antakse kahv ja ta püüab neid ise.

Kauplus on võitnud suure populaarsuse.

Katseseadmed — laenuks

Vassili saarel avati ebatavaline kauplus. Selle külastajad on teadusliku uurimise ja konstrueerimise organisatsioonide töötajad. Neid toob siia võimalus laenata katseteks vajalikku täppistehnikat. Teadlastel on tavaliselt vaja paljusid erinevaid aparaate ja sisseseadeid. Osta ei ole alati kasulik, sest neid kasutatakse tihti ainult episoodiliselt. Et parandada teaduslike tööde tehnilist varustamist, teha neid väikseimate rahaliste kulutustega, loodigi Leningradis laenutuskauplus. Praegu võib ostja siit saada 50 erinevat laboratoorset aparaati. Selline teenindamine on esmakordne meie maal.

PIRSTI PULSIL

UUS TEADUSEKESKUS

Vladivostokis moodustati NSV Liidu Teaduste Akadeemia Kaug-Ida teadusekeskus, mis hakkab tegelema fundamentaalsete uurimustega loodus- ja ühiskonnateaduste alal Kaug-Idas, valmistama ette teadlaste kaadrit, koordineerima uuringuid teiste meie maa teaduseasutustega. Keskusesse kuulub ligi kakskümmend instituuti.

Pressikonverentsil rääkis Kaug-Ida teadusekeskuse presiidiumi esimees, NSV Liidu Teaduste Akadeemia korrespondentliige A. Kapitsa teaduse arenguperspektiividest Kaug-Idas.

KAHE LINNA ÜHINE TULEVIK

Eesti ja Läti projekteerijad koostavad ühiselt Valga ja Valka generaalplaani. Kahele linnale luuakse ühine raudteevõrk. Mootorispordi keskus rajatakse meie linna, puhkepark aga Valka.

KATUS-UUNIKUM

Praegu hoiab terve tugede mets üleval tehase «Sevkabel» peatootmiskorpuse katust. See takistab tööd, ei võimalda tootmisprotsesse mehhaniseerida ja progressiivseid tehnoloogilisi liine kasutusele võtta.

Instituudi «Lenpromstroi» spetsialistide ees seisis keeruline ülesanne — töötada välja selline katuse konstruktsioon, mille paigaldamine ei nõuaks tootmise katkestamist.

Nüüd on instituudil projekt valmis. Nelja jalgpalliväljaku suurune katus kujutab endast originaalse kujuga raudbetoonkatet. Seda hoiavad üleval kolonnid, mis asuvad väljaspool korpuse seinu. Katus monteeritakse spetsiaalsel montaažiplatsil ning tõstetakse plokkide ja vintside süsteemi abil vana katuse peale, mis hiljem demonteeritakse.

NAELAD KIILASJÄÄ VASTU

Donetski 1. autoremonditehases hakati valmistama naelu kiilasjää vastu. Need on 6 mm läbimõõduga väikesed terasnaelad, mis pressitakse auto veorataste kummidesse ja tagavad sõidukindluse kiilasjääl või lumelörtsis. Pressimise protsess on lihtne, seda võib teha igas garaažis.

«MARSS 200» — METALLURGIDE ABILINE

Lenini Ordeniga Balhaši Mäemetallurgia Kombinaadis sulatatav vask on meie maal kõige odavam ja seda iseloomustab väga madal lisanditesisaldus.

Hapnikuta vase pideva valamise tsehhis lõpetatakse praegu raali «Marss 200» ülesseadmist. Kui see tööle hakkab, automatiseeritakse mitme tehnoloogilise protsessi kontroll ja režiim. See parandab suuresti toodangu kvaliteeti.

Pildil: automatiseerimisinsener Vjatšeslav Jevsejev ja sulatajate brigadir Sergei Ponomarjov juhatavad masina sõlmede töökorda seadmist.

I. Budnevitši foto (APN.)

DIALOOG VEENUSEGA

Kosmilise kaugside keskuse teadlaste päevad on ülimalt töörohked. Üks sündmus kosmoses järgneb teisele. 14. detsembri hilisõhtul toimus peaaegu viietunnine «Lunohod 1» juhtimise seanss, 15. detsembri hommikul aga astusid keskuse operaatorid ühendusse Nõukogude planeetidevahelise automaatjaamaga «Venera 7», mis oli edukalt lõpetanud oma ligi neli kuud kestnud reisi Veenuseni.

...Taas valitses range ja asjalik vaikus avarates saalides, kust Maa täpselt programmi järgi juhib oma esindaja lendu. Poolteist tundi enne seda, kui automaatjaama «Venera 7» teaduslike riistadega varustatud hermeetiline maandatav aparaat sukeldus meie kosmosenaabri atmosfääri, kontrolliti põhjalikult automaatjaama mitmesuguste süsteemide ja riistade seisukorda.

Pärast 120 ööpäeva kestnud lendu Maalt Veenuseni töötasid automaatjaama kõik pardasüsteemid telemeetria andmeil normaalselt. Temperatuuri orbitaalkambris hoiti peaaegu pidevalt optimaalrežiimil. Maandatav aparaat jahutati spetsiaalselt 8 kraadini alla nulli. See oli tarvilik, et teaduslikud riistad, raadiosaatja ning muud süsteemid taluksid kuumendust Veenuse atmosfääri sisenemisel. Teadlaste praeguse arvamuse järgi on selle planeedi gaasümbris erakordselt tihe. Tema temperatuur planeedi pinna juures on teadlaste hinnangul ligi 500 kraadi ja rõhk ligi 100 atmosfääri.

«Venera 7» loojad olid hoolikalt valmistunud selle pikaajalise kosmoseeksperimendi finišiks. NSV Liidu Teaduste Akadeemia ühe instituudi töötajad määrasid veel kord maksimaalse täpsusega kauguse Maa ja Veenuse vahel.

«Venera 7» trajektoori ballistiliste arvutuste alusel täpsustasid spetsialistid, et laskumine Veenuse atmosfääri peab algama Moskva aja järgi kell 7.58 ja 30 sekundit. Mõned tunnid hiljem osutus ballistikute prognoos täiesti õigeks. Eraldunud automaatjaama orbitaalkambrist, sisenes «Venera 7» maandatav aparaat Veenuse atmosfääri kell 7.58 ja 44 sekundit. Tõsi küll, keskuse spetsialistid ja operaatorid said sellest teada alles kell 8.02 ja 06 sekundit. Raadiolainetel kulus peaaegu neli minutit, et läbida vahemaa ühelt naaberplaneedilt teiseni. Nii või teisiti, maapealsetel talitustel olid kogu lennu kestel täpne informatsioon kauguse kohta kosmoseaparaadi ja keskuse vahel ning andmed «Venera 7» tõelise kiiruse kohta. Muide, see praktiliselt ei erinenud prognoositust: 11 600 meetrit sekundis.

Kõik selle vastutusrikka ja kestva sideseansi etapid peegeldusid operatiivselt erilisel kontrollskeemil. Kujutlege klaaspannood ülitäpse elektronkella numbrilauaga. Kuldsete ribadega on tähistatud jaama ja Maa sidekanal. Mitme ostsillograafi ekraanidel vilguvad pidevalt keskuse ja kosmoseaparaadi raadiosaatja raadiosignaalid. Eriline ajaprogrammseadeldis informeerib käsklustest, mida «Venera 7» ühel või teisel hetkel täidab.

Lühike, ligi 70 sekundit kestev paus... See on lennuprogrammis ette nähtud. Toimus maandatava aparaadi eraldumine orbitaaljaamast «Venera 7».

Lülitati maandatava aparaadi pardasaatja. Kosmilise kaugside keskusse hakkasid tulema uued andmed päikesesüsteemi kõige salapärasemast planeedist. Maa kuulas teraselt oma kosmosesaadikut, mis oli läbinud universumis 320 miljonit kilomeetrit, et jõuda planeedini. 35 minutit kestis automaatjaama erapooletu «aruanne» oma loojatele.

Lõpuks oli seanss läbi. Valgustabloo kustus. Antennide tohutud liuad pöördusid seniiti. Operaatorid, telemetristid, ballistikud ja sidemehed lülitasid aparatuuri välja, ettevaatlikult võtsid teadlased isekirjutitelt maha paberrullid, kuhu olid fikseeritud faktid ja andmed, mille nimel võetigi ette uus reis Veenusele.

Jäid tühjaks saalid, kust inimesed olid palju päevi ja öid juhtinud «Venera 7» lendu. Ent töö ei ole lõppenud. Ees seisavad ainulaadsete andmete hoolikas analüüs, faktide üldistamine ja lennu materjalide läbitöötamine.

Nii viiakse järk-järgult ja sihikindlalt ellu kosmose uurimise laialdast programmi, mis on juba toonud palju põhjapanevaid avastusi ja on oluliselt avardanud meie kujutlusi maailmaruumist.

Kosmilise kaugside keskus
D. DMITRIJEV,
TASS-i erikorrespondent

Orbiidil on «Kosmos 387»

16. detsembril 1970 saadeti Nõukogude Liidus välja järjekordne Maa tehiskaaslane, «Kosmos 387». Tehiskaaslasele paigutatud teadusliku aparatuuri abil jätkatakse kosmose uurimist. Aparatuur funktsioneerib normaalselt. Koordinatsiooni- ja arvutuskeskus on asunud saabuva informatsiooni läbitöötamisele. (TASS.)

Kultuurisidemed laienevad

16. detsembril kirjutati Moskvas alla NSV Liidu ja Ungari RV kultuurialase koostöö komisjoni VII istungjärgu protokollile. Istungjärgu ajal käsitleti kontakti laiendamist ühiskonnateaduste õpetamise valdkonnas ning sidemete edasiarendamist teatri- ja filmikunsti ning muusika alal. Vahetati mõtteid konkurssidest, festivalidest ja kujutava kunsti näitustest osavõtu üle. (TASS.)

AUTASUSTAMISI

Kauaaegse töö eest nõukogude organites ja seoses viiekümnenda sünnipäevaga autasustas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium 16. detsembril 1970. aastal Eesti NSV Ministrite Nõukogu sekretariaadi juhatajat **Boris Valdekut** Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

KÕRGED AUTASUD

Töötajate suurte saavutuste eest tööstusliku ja põllumajandusliku tootmise arendamise viie aasta plaani ülesannete täitmises ja tööviljakuse kiire kasvutempo eest ning Ivanovo tööliste revolutsioonilise teenete märkimiseks autasustas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium oma seadlusega 16. detsembrist 1970 Ivanovo linna Oktoobrirevolutsiooni ordeniga.

Töötajate suurte saavutuste eest tööstusliku tootmise arendamise viie aasta plaani ülesannete täitmises ja tööviljakuse kiire kasvutempo eest ning Ivanovo tööliste revolutsioonilise teenete märkimiseks autasustas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium oma seadlusega 16. detsembrist 1970 Taškendi oblastit Lenini ordeniga. (TASS.)

• • •

UUDISEID SÕNAS JA PILDIS
AKTUAALSED FAKTID, SÜNDMUSED
DOKUMENDID, KOMMENTAARID
MEILT JA VÄLISMAALT

Suur kultuuripüha

BERLIIN, 16. 12. TASS-i korrespondent Mihhail Nikitotškin teatab:

Saksa DV üldsus tähistab Ludwig van Beethoveni 200. sünniaastapäeva suure rahvusvahelise kultuuripühana.

Keskseks juubeliürituseks kujunes Saksa DV Ministrite Nõukogu pidulik koosolek, mis toimus täna, Beethoveni sünniaastapäeval, Berliinis Saksa Riigiooperis. Koosolekul viibisid SSÜP Keskkomitee esimene sekretär, Saksa DV Riiginõukogu esimees W. Ulbricht ja teised vabariigi juhtivad tegelased, üldsuse esindajad, diplomaatilise korpuse liikmed ja väliskülalised.

Päevakohase kõne pidas Saksa DV Ministrite Nõukogu esimees, Beethoveni juubeli komitee esimees W. Stoph. Ta konstateeris geniaalse helilooja hindamatut panust saksa ja maailma muusikakultuuri varamusse ning tema teeneid silmapaistva valgustajana, humanistina ning vabaduse ja progressi eest võitlejana. Valitsuse juht meenutas seda, kui kõrgelt hindasid Beethoveni loomingut K. Marx, F. Engels ja V. I. Lenin.

Juubelipidustustest, mis leiavad aset kõikjal vabariigis, võtavad osa Saksa DV ja teiste maade kuulsad kunstikollektiivid ja tuntud kunstitegelased. Nende hulgas on Berliini Muusikakapell, Berliini Sümfooniaorkester, Dresdeni Filharmoonia ja Leipzigi orkester «Gewandhaus».

Vaimustusega võetakse vastu J. Mravinski juhtimisel oleva Leningradi Filharmoonia sümfooniaorkestri kontserdid. Nende kavas on Beethoveni 4., 5. ja 7. sümfoonia. Orkester on esinenud Magdeburgis, Jenas, Erfurdis ja Leipzigis.

Juubelipidustustele on saabunud NSVL Heliloojate Liidu juhatuse esimene sekretär T. Hrennikov, helilooja A. Hatšaturjan ja teised nõukogude muusikud.

SÜDAMLIK TÄNU

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu avaldavad südamlikku tänu kõigile Nõukogude Liidu partei-, nõukogude ja ühiskondlikele organisatsioonidele, ettevõtete ja asutuste kollektiividele ning üksikkodanikele, samuti vennasparteide keskkomiteedele, sotsialistlike ja teiste sõbralike maade valitsustele, välismaa riigitegelastele, ühiskondlikele organisatsioonidele ja üksikkodanikele, kes saatsid õnnitlusi seoses nõukogude rahva uue silmapaistva võiduga kosmose uurimisel — automaatjaama «Luna 17» eduka lennuga ja esimese iseliikuva aparaadi «Lunohod 1» toimetamisega Kuule.

NLKP KESKKOMITEE — NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUM — NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU

ÜLEVABARIIGILINE NÕUPIDAMINE

16. detsembril oli Tallinnas prokuratuuritöötajate, rahvakohtute esimeeste ja nende organite partei-algorganisatsioonide sekretäride ülevabariigiline nõupidamine.

Ettekandega Eesti NSV partei-, nõukogude ja administratiivorganite ülesannetest NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 1970. a. 30. juuli määruse «Kohtu- ja prokuratuuriorganite töö parandamise abinõudest» täitmisel esines EKP Keskkomitee administratiivorganite osakonna juhataja **V. Porõvkin.**

Nõupidamisest võtsid osa EKP Keskkomitee teine sekretär **A. Vader,** Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe asetäitja **A. Ansberg,** Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja **A. Green,** Eesti NSV siseminister **V. Ani,** Eesti NSV justiitsminister **V. Raudsalu,** Eesti NSV prokurör **K. Kimmel,** Eesti NSV Ülemkohtu esimehe asetäitja **P. Afanasjev,** EKP Keskkomitee, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi, Eesti NSV Ministrite Nõukogu, Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu ja ELKNÜ Keskkomitee vastutavad töötajad, samuti partei linna- ja rajoonikomiteede sekretärid, linnade ja rajoonide töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede esimehed ja nende asetäitjad, kelle kompetentsi kuuluvad administratiivorganid.

Nõupidamisel esines lõppsõnaga EKP Keskkomitee teine sekretär **A. Vader.** (ETA.)

NARVA MÖÖBLIT UNGARISSE

Narva mööblit ostavad meeleldi Ungari RV külade ja linnade elanikud. Ungari kaubandusorganisatsioonide tellimusel valmistasid narvalased tänavu 700 uut tüüpi diivanvoodit. Nimetatud kogus on juba tellijaile kätte toimetatud. L. PETROV

Pidulik õhtu Ludwig van Beethoveni 200. sünniaastapäeva puhul

16. detsembril kogunesid Moskva töötajate esindajad ning kultuuritegelased NSV Liidu Suurde Teatrisse pidulikule õhtule, et tähistada kogu inimkonna suurematu poja, suure saksa helilooja Ludwig van Beethoveni 200. sünniaastapäeva.

Soojalt tervitati loožidesse ilmumisel seltsimehi **L. I. Brežnevit, A. P. Kirilenkot, A. N. Kossõginit, K. T. Mazurovi, A. J. Pelšet, N. V. Podgornõid, M. A. Suslovit, A. N. Šelepinit, D. F. Ustinovit, I. V. Kapitonovit, K. F. Katuševi** ja **M. S. Solomentsevi.**

Piduliku õhtu avas juubelikomitee esimees, Lenini preemia laureaat sotsialistliku töö kangelane **D. D. Šostakovitš.**

«Beethoveni kunst ei tunne piire — ei ajas, maises ruumis ega gigantses mõjujõus inimese vaimumaailmale,» ütles ta. «Mida kaugemale jääb ajastu, mil elas ja lõi Beethoven, seda kirkamalt avanevad meile tema loomingu jäädav ilu ja tema loova vaimu vägevus.

Ta oli tõeline revolutsionäär kunstis, tema loomingulised ja elulised püüdlused olid kantud humanistlikest ideaalidest. Revolutsioonivõitluse heroilisus ja kirglik protest türannia vastu leidsid kõige sügavama kajastuse Kolmandas ja Viiendas sümfoonias, rahvalik-heroilises ooperis «Fidelio», avamängudes «Coriolanus» ja «Egmont», kuulsas sonaadis «Appassionata», geniaalse meistri ülevas teoses — Üheksandas sümfoonias. Beethoven oli Vladimir Iljitš Lenini armastatumaid heliloojaid. Niihästi nooruses, emigratsiooniaastail kui ka revolutsioonilises Moskvas käis Lenin sageli konstsertidel, kus kõlas Beethoveni muusika.»

«Juubelipidustused Beethoveni auks toimuvad,» ütles D. D. Šostakovitš lõpuks, «kõigi liiduvabariikide pealinnades ning sadades teistes linnades ja maa-asulates. See suurim kultuuripüha on võtnud meie maal tõeliselt üldrahvaliku ulatuse.»

Seejärel pidas Beethovenile pühendatud kõne kunstiteaduse doktor, Vene NFSV teeneline kunstitegelane **G. V. Keldõš.** Ta märkis, et Beethoveni loomingulised ideaalid ja tema eetilised printsiibid olid pärit ühest allikast. Need olid sünnitatud XVIII sajandi lõpu Suure Prantsuse Revolutsiooni ideedest ning nende ideede mitmekülgsest peegeldusest filosoofias, kirjanduses ja kunstis. Beethoveni kogu loomingut läbib kujund inimesest — võitlejast ja kodanikust, kelle elu kõrgeim eesmärk on teenida üldist hüvangut. Isikliku ja üldrahvaliku lahutamatus seoses nägi Beethoven vääramatut moraaliseadust, millele peab olema allutatud kogu inimtegevus, sealhulgas ka kunst.

Beethoveni traditsioonid on alati olnud suurima au sees meie maal. Juba helilooja eluajal leidis tema muusika palavaid ja kirglikke austajaid haritud vene inimeste hulgas. Mõned Beethoveni esileküündivamad teosed said esmakordselt tõelise tunnustuse Venemaal. Glinka, Tšaikovski, Borodin, Tanejev ja teised vene helimeistrid pöördusid alatasa Beethoveni kui kunstitarkuse ammendamatu allika poole.

Nõukogude Liidus on Beethoveni muusika ebatavalise jõuga kõlanud alates esimestest päevadest pärast Oktoobrirevolutsiooni. Suure saksa helilooja teosed on ühel kõige auväärsemal kohal nõukogude kollektiivide ja interpreetide repertuaaris.

«Beethoveni muusika on esteetilise naudingu igavene allikas, tema looming on suure kunsti ja revolutsioonilise humanismi ideaalide hingestatud teenimise eeskuju,» ütles G. V. Keldõš lõpuks.

Suure helilooja loomingu aegumatust tähtsusest ja tema teoste populaarsusest kõnelesid **A. Štogarenko** (Ukraina), **G. Sirma** (Valgevene), **A. Džabbarov** (Usbekistan), **E. Mirzojan** (Armeenia) ja **E. Kapp** (Eesti).

Sellest, kuidas tähistatakse Beethoveni sünniaastapäeva esimeses Saksa tööliste ja talupoegade riigis, rääkis Saksa DV kultuuriministri asetäitja **Kurt Bork.**

Seejärel «võttis sõna» muusika. Suure Teatri saalis kõlasid Üheksanda sümfoonia ülevad helid. See sümfoonia on siin kostnud Suure Oktoobri esimestest päevadest, meie maa elus kõige pidulikumate ja tähtsamate sündmuste ajal. Ludwig van Beethoveni 200. sünniaastapäeval esitasid heliloja suurematu teose Suure Teatri solistid ja koor ning NSV Liidu Riiklik Sümfooniaorkester **Jevgeni Svetlanovi** juhatusel. (TASS.)

MAAPÕUEVARAD RAHVA TEENISTUSSE

16. detsembril lõppes Moskvas teaduslik-tehniline nõupidamine maavarade leiukohtade komplekssе kasutamise küsimustes. Nõupidamise olid kokku kutsunud NSV Liidu Teaduste Akadeemia tootlike jõudude ja loodusressursside komisjon ning NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklik Teaduse ja Tehnika Komitee.

Nõupidamisel käsitleti mineraalressursside ratsionaalse kasutamisega seotud probleeme. Tunnistati vajalikuks rakendada organisatsioonilisi abinõusid, mis võimaldavad vähendada maavarade kadusid kaevandamisel ja rikastamisel. Kavandati vastavad teaduslikud uurimistööd.

TASS-i korrespondent J. Novokšonov palus NSV Liidu TA tootlike jõudude ja loodusressursside uurimise komisjoni esimeest akadeemik N. Melnikovi rääkida sellest, kuivõrd säästlikult kasutatakse maapõuevarasid ja kuidas väldítakse nende kadusid.

«Sõe, rauа- ja mangaanimaagi, vase, seatina, kaaliumisoolade ja paljude muude mineraaltooraineliikide läbiuuritud varude poolest on NSV Liit praegu esikohal maailmas,» ütles teadlane. «Maetööstus, mis on tööstuse alus, rahuldab täielikult rahvamajanduse vajadusi. Aastast aastasse kasvab maavarade kaevandamine. Ainuüksi viimase kümne aasta jooksul on näiteks eheda väävli toodang suurenenud 28-kordseks, fosforiitide toodang enam kui neljakordseks ja kaaliumisoolade toodang kolmekordseks.

Rahvamajanduse edasiarendamine lähema 10—20 aasta jooksul nõuab palju mineraaltooraine. Säästlik suhtumine maavaradesse, nende kadude vähendamine kaevandamisel ja ümbertöötamisel on seepärast tähtis riiklik ülesanne. Tootlike jõudude kasv ja tehnilise progressi tempo sõltuvad suurel määral sellest, kuivõrd efektiivselt, kompleksselt ja ratsionaalselt kasutatakse loodusressursse.»

«Kahjuks esineb meil mineraalivarude kasutamisel veel palju puudusi,» jätkas N. Melnikov. «Pahatihti ei kasutata maake kompleksselt. Sokolovsko-Sarbaiski Rikastamiskombinaadis näiteks eraldatakse maagist esialgu ainult rauda. Seejuures lähevad kaduma vask, fosfor ja väävel. Apatiiditootjad Koola poolsaarel jätavad kasutamata nefeliini ja titaniidi.

Lahtise meetodi puhul, mida rakendatakse enamasti maagi ja ehitusmaterjalide kaevandamisel, kasutatakse kaasnevaid maapõuevarasid täiesti ebapiisavalt. Kuid need sobivad metallurgia-, keemia- ja ehitustööstusele. Seda kinnitab täielikult paljude eesrindlike ettevõtete praktika, kes on omandanud positiivseid kogemusi kasulike komponentide saamisel maagist.

Ukraina NSV Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudi teadlased on kindlaks teinud, et kui kasutada ära üks osagi kaasnevatest maapõuevaradest ja jäätmetest, mida saadakse rikastamisprotsessis Krivoi Rogi ja Nikopoli karjäärides ja kombinaatides ning teistes Donetsi basseini ettevõtetes, siis võib garanteerida ligi 35 miljonit rubla kokkuhoidu aastas.»

«Teaduse ja tehnika saavutuste rakendamine maagi esmase töötlemise protsessis võimaldab juba praegu parandada maardlate ekspluateerimist,» märkis akadeemik N. Melnikov lõpuks. «Luuakse niisuguste kaevanduste matemaatilisi mudeleid, kus maavarade eraldamise tase on kõige kõrgem, ning töötatakse välja mineaaliressursside arvestamise põhjendatud metoodikat. Peamine aga on loodusvarade leiukohtade komplekssе kasutamine.»

KIRURGID PEAVAD NÕU

GORKI, 16. 12. (TASS.) Siin algas täna üleliiduline konverents elundite ja kudede siirdistutamise küsimustes. Konverentsist osavõtjad üldistavad Nõukogude kirurgide vastavaid kogemusi ning kavandavad edasised uurimissuunad arstiteaduse selles tähtsas valdkonnas.

Esimene istung oli pühendatud immunoloogia probleemile.

SPORT

● **KORVPALL.** Nõukogudemaa meeste meistrivõistlustel võitis Moskva «Dünamo» Minski RTI 77:69, Kijevi «Stroitel» Riia ASK 70:63 ja Leningradi «Spartak» Tbilisi «Dünamo» 66:48.

● **JÄÄHOKI.** Tamperes võitis Rootsi koondis sõprusmängus Soome esinduse 8:4 (5:1, 0:1, 3:2). Eesti NSV meistrisarjas võitis «Tempo» «Ekskavaatori» 6:3.

MIDA TEEB ILMATARK?

Tallinna Ilmajaama teatel kujundab ilma Baltikumis madalrõhulohk. Õhurõhk langeb.

17. detsembril on Eestis oodata olulisте sademeteta, pilves selgimistega ilma. Puhub edelatuul 3—7 m/sek. Õhutemperatuur +3 kuni —2 kraadi. Tallinnas 0 kraadi ümber.

18. ja 19. detsembril ei ole märkimisväärset ilmamuutust oodata.

„Marati" uued seadmed ja agregaadid

Trikotaažitootmiskoondise «Marat» kangatrükkimise jaoskonnas lõpetati äsja uue trükimasina ülesseadmine ning katsetamine. Kangaste mustrite šabloonid valmistatakse fotokeemilisel meetodil. Korraga on võimalik kangale kanda kuni kuus värvitooni. Uue trükimasina teenindamiseks vajatakse kolme inimest vahetuses.

Jaoskonna ühel trükimasinal värviti varem aastas umbes 685 000 trikooeset, teise masina käikulaskmisega uuest aastast peaks toodang kahekordistuma. Praegu kohandatakse tööruumi, kuhu paigutati uus 25 meetri pikkune masin.

Nüüd monteeritakse samas jaoskonnas ka kangaste aurutamise agregaati. Uus agregaat on vanast kaks korda tootlikum.

Jaoskond saab veel ühe seadme, mis on vajalik kõrge tootlikkusega uute masinate edukaks töölerakendamiseks, nimelt šabloonide pildistamise seadme.

Kõigi nende abinõude rakendamisega kasvab märksa «Marati» kangaste trükkimise jaoskonna võimsus.

Pildil: uue trükimasina häälestamise juures on ametis Simone Minatta (vasakul) ja «Marati» vanemmeister Israel Tsõmbalov.

G. Lossi foto

MIKS PEAKS VESI TULUTULT MERRE VOOLAMA?

⁎ Põllu- ja loomapidamise kõrvale ka kalakasvatus ⁎

Mehed ukerdavad väljaveetud nooda pära juures ja on imelikult vaiksed. Peaksid ju kostma vali jutt ja naerupahvakud? Harilikult see nõnda on.

Noot on nimelt tühi.

Hullemgi veel: päras on väikest latikat, karpi, ahvenat ja havipulki, hakka muudkui vette tagasi soputama. Pealegi ettevaatlikult ja õrnalt, et noored kalad viga ei saaks. Aga proovi sa, kui jalad kipuvad porri vajuma ja vinge põhjatuul nobedasti märgi sõrmi lakub. Tagatipuks aitavad meeleolu kujundada see, et noot on pori täis, ning teadmine, et kala oli, kuid kätte ei saadud. Karbid on kavalad, nähtavasti pugesid mutta ja lasksid nooda üle, kuigi ligi 80 hektari suurune järv on üsna madalaks lastud.

Pikkamisi päästetakse «prügi» minema, noot rändab veoautole ja mehed kiirustavad õnne katsuma ning noota puhtaks pesema Boose suurjärvele ...

Nüüd on kalakasvataja Arnold Nikluse kord sõna sekka öelda: «Tänavu on ainult 5 tonni karpi kätte saadud, ei või olla, et neid enam ei olegi!» Mootor lüüakse käima ja paadid iükatakse kaldast lahti. A. Niklus võtab juhtmetega kahva ja pistab selle vette. On kuulda, kuidas mootor nagu raskemalt töötama hakkab ...

Algas elektripüük.

Ent esialgu kipub elektergi koerust tegema ning rohkem alamõõdulisi havisid, pisikesi ahvenaid ja särgi küttima. Neid jääb paatidé taha parvede viisi. Kõrgepingeimpulsid kalu ei tapa, mida pisem olevus, seda kergema ehmatusega ta pääseb. Toibumine šokiseisundist kestab paar minutit ja need, kes ei sünni veel patta või pannile, jätkavad oma tavalist kasvuteekonda ...

Paadid on nüüd ühte abajasse jõudnud. Ja ühel kahvakastmisel lööb vesi ümber paadi lausa keema: suured kalad tormavad vasakule ja paremale, jäävad oimetuks ja kerkivad pikkamööda pinnale. Kaks kahva haaravad kalapõrakaid.

See oli kolmekiloste karpide parv.

Niisama äkki, kui «tants» algas, see ka lõpeb. Taas läheb otsimiseks. Ning otsida maksab: kui on sõutud veel paarsada meetrit ja jõutud ojasuu kohale, tulevad need õiged. Arvata neljane peegelkarp, nahkkarp veel suuremgi ning õige mitu üle viie kilost soomuskarpi! Paadipõhjad kattuvad nagu risti-põiki visatud karglevate puuhalgudega! Mööda ojasängi sõidavad paadid nagu kalasupi sees, kahvad muudkui otsivad kopsakamaid ...

... Vastsekivi tehisjärv pole maas esmakordselt. Ka mullu lasti see veest suuremalt jaolt tühjaks. Rohke taimkattega järv muutus palju puhtamaks, sest suurem hulk rohust hävis ja kõdunes. Üllatavalt soodsasse olukorda sattus sellest põhjatoiduliste karpide söögilaud: keskuse lauda juures kasvasid kahesuvised 400—500-grammised karbid (2 hektari suuruses tiigis) pärast suvist käestsöömist 1—1,2-kilosteks. Vastsekivi järves, kus kõhumured kalade endi hooleks jäid, oli samasuguste karpide juurdekasv ühe suvega kilo-poolteist! Kolme- ja viiekilosed on aga need, kes mullusügisesest püügist eemale oskasid hoida. Kui kümmekond tonni käes ja plaan täidetud, arvati, et ega vist esialgu rohkem püüda tasugi. Las sirguvad.

Aga seda juttu ei mindud kirjutama ainult kalapüügi kirjeldamise pärast.

«Linda» kolhoosil on parandatud maid 1217 hektarit. Sellest põldu 910 ja kultuurrohumaad 180. Maaparandus on selles majandis eluküsimuseks olnud, muidu oleksid hanipajud ja vaevakased vaat et kontoriuksest sisse kasvanud. Suure mahuga tööd langesid aastaile 1964—1967. Kuid ka 1968. ja 1969. aastal oli käsil veel üks 500 hektari suurune objekt. Nüüd on otsad enam-vähem koos. Ainult 410 hektarit heinamaad nõuab veel valikkuivendust. Kuid see on juba koera saba. Maa on nüüd läinud hulga lahkemaks. «Linda» teraviljasaagid on tunduvalt üle Võru rajooni keskmise, kartul aga andis juba teist aastat üle 200 tsentneri mugulaid hektari kohta. Kõval järjel on ka kanakasvatus.

Majandi põhastulu kasvab jõudsalt: 1968. aastal oli see 295 200, 1969. aastal juba 413 500 rubla. Tänavune aasta kipub jällegi rekordiline olema, sest üldine sissetulek ligineb juba kahele miljonile.

Ent peale tavalise põllu- ja loomapidamise tuleb «Linda» kolhoosil puhul rääkida ka teistsugustest ettevõtmistest.

1969. a. lõpuks oli «Linda» kolhoosil üle 150 ha tehisjärvi ja -tiike. 28. oktoobril kirjutas kolliiga paljuks kohustusse kirjutada. Aga «Linda» kolhoos toodab tänavu ikkagi nii palju, kui kevadel lubati!

Pärast mainitud parteikonverentsi hakati «Lindas» piirdevalle tegema, vett paisutama ja kalu kasvatama. Seda koguni poolsalaja, sest tollal käisid jutud üksnes maa kuivendamisest ja kellelgi polnud lusti selle üle pead murda, kas kogujakraavidesse nõrguval veel on ka mingit väärtust või mitte. Nii naljakas, kui see nüüd tagantjärele öelda on, kuid fakt jääb: mõned «Linda» tehisveekogud said varem valmis kui nende projektid.

«Linda» kolhoosis on, nagu öeldud, kuivendatud maad üle 1200 hektari. Ent üks teinegi näitaja pole sealjuures vähem tähtis: parandatud maalt tulnud vett pole lastud jooneli merre voolata, vaid see on põldude, rohumaade ja metsade vahel tammidega kinni peetud. «Lindas» ei ole seega rikutud loodust tasakaalu, mida õigupoolest ilma tõsiste tagajärgedeta rikkuda ei saagi. Viimasest räägitakse nüüdsel ajal üha rohkem ja rohkem, aga allakirjutanu, kes on aastaid «Linda» kolhoosis käinud, ei ole selle majandi mehi kordagi nimctatud mure üle filosofeerimas kuulnud. Küll on ta aga märganud neid loodusega kõige sõbralikumates suhetes olevat. Kord on nad ehitanud lüüsisilmi, kord on tammidele istutanud noori puid või viinud oja uude kohta, kõnelemata kalavete rikastamisest. Tehisjärvede ja -tiikide kõrval on «Linda» kolhoosil veel ligemale 300 ha looduslikke järvi. Tänavu saadi oma haudejaamast 3 miljonit haugilarvi, lisaks nendele lasti vette 200 000 siia- ja 700 000 peledilarvi, ja nagu arvab kalakasvataja A. Niklus, saabki peledist üks lootustandvamaid tiigikalu. Ka angerjat on igal aastal kasvama pandud ning esimesed juba tagasigi saadud.

Looduse aruka kujundamisega ongi «Linda» mehed temaga suureks sõbraks saanud, sealjuures annab see sõprus veel nimetamisväärset majanduslikku efekti, millele ka paljud teised majandijuhid ja spetsialistid mõelda võiksid.

J. LUHT,
«Rahva Hääle» korrespondent

FILM MEENUTAB A. MÜÜRISEPPA

Stuudiol «Tallinnfilm» valmis eriväljaandena dokumentaalfilm «ALEKSEI MÜÜRISEPP IN MEMORIAM».

Film hakkab peale A. Müürisepa matustega. Pikas järjekorras ootavad inimesed, et pääseda «Estonia» kontserdisaali ja jätta hüvasti meie seast lahkunud Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe Aleksei Müürisepaga. Sarga juures on auvalves lahkunu sõbrad, tuttavad, võitluskaaslased, mitmete tööalade esindajad... Leinatseremoonial ütlevad hüvastijätusõnu EKP Keskkomitee esimene sekretär J. Käbin, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe asetäitja A. Ansberg ja teised.

Filmi järgmised kaadrid näitavad leinarongkäigu liikumist tallinlastest palistatud tänavail.

Matuseauto peatub sarggaga Kadriorus Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi hoone ees. Vaikus valitseb kabinetis, nõupidamiste saalis, kus kadunu töötas oma elu viimased aastad. Nüüd elustavad seda vaid mälestused. Filmikaadrites näeme Aleksei Müürisseppa Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi ja Ministrite Nõukogu esimehena, partei Keskkomitee sekretärina, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe asetäitjana, Moskvas partei kongressil, kultuuripäevadel Uljanovskis, Tehumardil veteranide ja laevadel tänaste sõjameeste keskel...

Ü. LEHIS

VÄLISSÜNDMUSTEST HUVITATUILE

Välispoliitiline raamat diferentseeritakse lugejate järgi ● Kirjandust propagandistile, lektorile, parteiharidusvõrgus õppijale

Kui analüüsime oma elu pisut sügavamalt, veendume üsna ruttu, et meie argi- ja pidupäevad on läbinisti seondunud poliitikaga. Pidev huvitumine meie ümber toimuvast kodumaal või välisriikides, maailmasündmustest ja ühiskondliku mõtte liikumise edukäigust sunnib meid raadionuppe keerama, televiisori ette istuma või kirjandust uudistama. Väliskommentaatorite esinemist jälgib ühesuguse huviga nii vana kui ka noor. Kahjuks ei saa massikommunikatsioon kõigi vahenditega areneda sügavuti.

Teadusejanulised peavad lühiteadetele ja kommentaaridele lisaks kätte saama ka vastavat kirjandust. Üleliidulises mastaabis väljaantavate raamatute valik on mitmekesine ja väga suurearvuline. Osa häid materjale tuleb eesti lugejale kättesaadavaks tegemiseks tõlkida, mõnede teemade puhul aga kohalik autor leida. Sotsiaalse tellimuse täitmisel oleme jõudmas vabariigis välispoliitilisi probleeme käsitleva kirjanduseni (1970. aastal 76 trükipoognat 78 000 eksemplaris, 1971. aastal prognoosime neid arve vastavalt 100 ja 100 000), mis peaks mingil määral rahuldama informatsioonitulvas mitte alati iseseisvalt orienteeruda suutvat lugejat. Nüüd ollakse juba nii kaugel, et välispoliitiline raamat diferentseeritakse lugejate järgi. Lai temaatika võimaldab kõne all olevaid raamatuid liigitada vastavalt sisule:

sündmusbrošüürideks (näiteks APN-i «Tšehhoslovakkia sündmustest» 1968, Martin Luther Kingi mõrvamise kohta kirjutatud «Häirekell» 1969), **välispoliitiliseks publitsistikaks ja dokumentalistikaks** (näiteks V. Zorini «Ameerika kroonimata kuningad» 1969, H. Vainu «Rohelised baretid» 1967, «Che Guevara Boliivia päevik» 1969), **populaarteaduslikeks käsiteludeks** (näiteks A. Uustali «Ühinenud Rahvaste Organisatsioon» 1970, A. Gorbovski «Teadlased vahetavad kodumaad» 1970) ning **temaatilisteks kogumikeks** («Kagu-Aasia maad» 1966, «Maailma maade pealinnad» 1970, «Välismaa noorteorganisatsioonid» 1970). Kui esimese kahe liigituse osas on mõeldud põhilugejaks nn. massilugejat, siis viimased kaks peaksid abiks olema propagandistidele, rahvusvaheliste suhete lektoritele ja parteiharidusvõrgus õppijatele.

Kui heita põgus pilk 1970. aasta vastavale raamatutoodangule, siis näeme, et senituntud poliitilisest brošüürist on saanud raamat. Viimase viie aastaga on keskmine brošüüride maht kasvanud 5 trükipoognalt 12-ni, mis ei ole põrmugi vähendanud raamatu loetavust, pigem vastupidi. Tundub, et õhukesi brošüüre hakkabki nüüd vähem tulema. Rohkem on vaja asjalikke, fakte analüüsivaid kogumikke, mis annaksid väärtuslikku lisa seniteatule. Käesoleval aastal tekitasid lugejate hulgas suurt huvi kolm meie väljaannet: «Ühinenud Rahvaste Organisatsioon» (tiraaž 8000 eks.), «Presidendi surm» (24 000 eks.) ja «Maailma maade pealinnad» (12 000 eks.). Neist esimene on mõnevõrra uudne oma ülesehituselt: esimene pool kujutab selgitavat ülevaadet sellele organisatsiooni senisest tegevusest, teises osas on avaldatud ÜRO värvilipud, põhikirja tähtsamad deklaratsioonid ja liikmesriikide nimekiri. Niisugust raamatut saavad kasutada propagandistid, lektorid jt. «Presidendi surm» on hästi arusaadav neile, kellel üldteadmised USA ühiskonna ja poliitika kulisstdetagusе kohta on juba olemas.

«Maailma maade pealinnad» kujutab reaalset jätku varem ilmunud maailmateemalistele teatmikele (varem «Maailma rahvastik» jt.). Sisult hinnatav, osteti see kogumik, nagu varemnimetatudki, raamatukauplustest mõne päeva jooksul ära. See on kirjastajatele muidugi tõsine signaal ja rõhutab vajadust tõusva huvi suunas areneva propagandakirjanduse tiraažide reaalseks ümberhindamiseks.

Kirjastuse «Eesti Raamat» 1970. aasta toodangust tuleks nimetada veel teatmikku «Välismaa noorteorganisatsioonid» (mõeldud eelkõige ÜLKNÜ liikmetele), teadlaste üha sagenevat rööavimist-varastamist-meelitamist käsitlevat «Teadlased vahetavad kodumaad» ning sionismivastast «Niilusest Eufratini».

Loetavaid raamatuid ilmus niisiis paras jagu, vajaka on jäänud aga seni lugejatepoolsetest hinnangutest. Olen veendunud, et ka propagandakirjandust peaksid meie kirjanduskriitikud analüüsima — ilma asjatundliku hindamiseta pole mõeldav kavandada lähemate aastate plaane ja rahuldada lugejate vajadusi.

Mida huvitavat pakume lugejale tuleval aastal? Meie arvates on neid raamatuid õige mitu.

Itaalia sotsialisti Michele Pantaleone «Eilne ja tänane maffia» (tõlkinud H.-K. Hellat) jutustab kahe kuritegeliku organisatsiooni — Sitsiilia maffia ja selle ameerika poolvenna Cosa Nostra kõikvõimsusest. Autor esineb ühtaegu nii paljastajana kui ka ühiskonna hoiatajana.

Väliskommentaator Leo Laks avaldab brošüüri «Kuidas maa, nõnda marjad», mis paljastab kodanliku ühiskonna moraalset langust.

Laia levikut eeldab «Eesti Raamatu» vanemtoimetaja R. Rammuse koostatud tõlkekogumik «Välispanoraam 1970», mis kujutab endast jooksva aasta kaalukamate välissündmuste, isiksuste ja nähtuste sünteesi.

Kõik kolm raamatut on hästi illustreeritud.

Üsna levivana näeme ka teatmikku «Maailma maade valuuta» (jätk nn. maailma maade väljaannetele), A. Kirdi Soome-teemalist brošüüri, populaarteaduslikku kogumikku «Kaasaegse imperialismi diplomaatia» (ülevaade Lääne suurriikide. USA, Inglismaa, Jaapani jt. nüüdisaegsest diplomaatiast)

Toimetuse töötajate mõtted on ka 1971. aastast kaugemal. Lähemat valgustamist ootavad mitmed teemad, nagu sotsialistliku sõprusühenduse maad, NATO, Ameerika kosmosestrateegia, luureagentuuride tegevus, maailma poliitilised parteid, maailma maad jt.

E. KORNEL,
kirjastuse «Eesti Raamat» poliitilise kirjanduse toimetuse juhataja

SÕNUMEID

TEADUSLIKU KRAADI VÄÄRILINE

«Jaoskondade isemajandamine ehitusettevõttes», sellist pealkirja kandis Tartu trusti «Põllumajandusehitus» juhataja asetäitja ja peaökonomisti Arno Susi kandidaadiväitekiri, mida ta edukalt kaitses Eesti NSV Teaduste Akadeemia Ühiskonnateaduste Nõukogu eilsel avalikul koosolekul.

Töös on välja töötatud ehitusettevõttesisese isemajandamise rakendamise meetodid. Autor jõuab järeldusele, et ehitusettevõtte põhiliseks isemajandavaks allikaks kujunevad ehitusjaoskonnad ja teenindavate allüksuste ning vastavate funktsionaalsete osakondade ühendamise baasil loodavad abi- ning teenindavad jaoskonnad.

Dissertatsiooni oponeerisid majandusteaduste doktor professor R. Haagelberg ja majandusteaduste kandidaat S. Otsmaa, kes andsid sellele kiitva hinnangu. Dissertant lõpetas ökonomistina kiitusega Tartu Riikliku Ülikooli 1963. a. Praktilise töö kõrval tegeleb ta ka uurimistööga. A. Susi töö hinnati majandusteaduste kandidaadi teadusliku kraadi väärilseks.

A. PAAL

UUS NÄITUS KUNSTIHOONES

Tallinna Kunstihoones avati uus ekspositsioon. See sisaldab töid kolmelt kunstnikult, kes tänavu tähistasid oma juubelisünnipäevi. Näituse avamisel andis Eesti NSV Kunstnike Liidu juhatuse esimees Ilmar Torn ühiisetoomustuse juubilaride loomingule. Skulptor Herman Halliste, kes omab head materjalitunnetust ja karakteriseerimisoskust, on aastakümnete vältel loonud rohkesti portreid, aga ka figuraalkompositsioone. Maalija Ilmar Kimm kuulub meie temaatilise maali viljelejate esiridadesse, samuti on ta loonud portreemaale. Agu Pihelga on tuntud kui meisterlik maastikumaalija ning linnavaadete autor. Näituse avamisel viibinud juubilarid said rohkesti lilli.

M. ELLO

KASARI VEEKOGU KALASPORTLASTELE

Lihulas toimunud VS «Jõu» kalaspordiklubi aruande- ja valimiskonverentsil tunnistasid delegaadid senise tegevuse heaks. Kiitvalt hinnati sportlikest üritustest osavõtu tõsu. Selles osas olid paremad Taebla ja Haapsalu KEK-i Lihula osakonna kalasportdisektsioonid.

Nüüd sai klubi enda majandada Kasari jõe Kasari sillast kuni Haapsalu rajooni piirini Rumbas.

A. AKKERMANN

VEOSEID ÜLE MILJONI TONNI

Kuivastu—Virtsu sadamapunkti töötajad saavutasid omapärase töörekordi. Ükski aasta pole sadamas veostega üle miljoni tonni jõutud. Tänavu aga oli «Saare Kaluri» autojuht Lembit Anger see, kelle masinale miljones veostetonn tõsteti.

Ka tuleval aastal püüavad sadamatöötajad niisuguse töötulemuse saavutada.

R. LING

ÜHISTÖÖNA VALMIS LASKETIIR

Põlva rajoonis Savernas said kohalikud laskesportlased oma käsutusse ajakohase lasketiiru. See ehitati ühiskondlikus korras ja ümbruskonna majandite — «Punase Lipu», Vaigjärve ja «Võitja» kolhoosi ning V. Sassi nimelise ja Veski sovhoosi kaasabil.

E. KAAR

50 AASTAT EESTIMAA KOMMUNISTLIKKU PARTEID

A. VADER,
EKP Keskkomitee teine sekretär

★ ★ ★

Käesoleva aasta novembris möödus 50 aastat tollest mälestusväärsest päevast, kui Tallinnas süngetes põrandaalustes tingimustes kokkutulnud Eestimaa kommunistlike organisatsioonide I kongress viis lõpule Eestimaa Kommunistliku Partei konstitueerimise. Omaette, iseseisva partei, Kommunistliku Internatsionaali sektsiooni loomine oli suursündmus Eesti töörahva revolutsioonilise liikumise ajaloos. Seega algas uus etapp Eestimaa bolševike organisatsioonide võitluse teel. Ja kui EKP sai viiekümneaastaseks, siis Eesti proletaarlaste võitlus on kestnud palju aastakümneid rohkem.

Käesolevas artiklis on võimalus heita vaid põgus pilk tagasi Eestimaa bolševike organisatsioonide arengule ja revolutsioonilise võitluse teele. Nagu ajaloost teame, algas sotsialismi ühendamine töölisliikumisega Eestis XX sajandi algul. Eriline koht uut tüüpi marksistlike organisatsioonide rajamisel Eestis kuulus leninlikule ajalehele «Iskra», mida aastail 1901—1903 levitati Tallinnas, Tartus, Narvas ja teistes paikades. Tähtsat osa leninlike ideede propageerimisel Eesti töölisklassi hulgas neil aastail etendas aga ajalehe «Iskra» agent, endine «Tööliisklassi Vabastusvõitluse Liidu» aktiivne tegelane Mihhail Ivanovitš Kalinin. Väljasaadetuna 1901. a. kevadel Tallinna, suutis ta siin kaasa tõmmata revolutsioonilisse tegevusse klassiteadlikud töölised ja ühendada eraldi tegutsenud marksistlikud ringid ühtseks VSDTP Tallinna organisatsiooniks.

Eesti tööliisliikumine arenes edukalt ülevenemaalise revolutsiooniprotsessi lahutamatu osana. Esimese Vene kodanlik-demokraatliku revolutsiooni (1905.—1907. a.) päevil elavnes VSDTP organisatsioonide tegevus Eestis ning kasvasid kiiresti nende read. Raskeis klassilahinguis kodanlusega, teravas poliitilises võitluses väikekodanlike oportunistide ja menševikega arenesid ja tugevnesid neil aastail sidemed tähtsamate bolševistlike keskustega, eriti VSDTP Peterburi organisatsiooniga, kust tuli põrandaalusele tööle Eestisse rida bolševikke. Revolutsiooni võitlustules kasvas ja karastus terve põlvkond mehiseid võitlejaid-bolševikke, nagu Jaan Anvelt, Viktor Kingissepp, Hans Pöögelmann, Jaan Sihver ja paljud teised. Kõik see soodustas bolševismi mõju kiiret kasvu Eestis. Eesti sotsiaaldemokraatlik organisatsioon sai kindlalt jalad alla iseäranis pärast VSDTP Eesti organisatsioonide konverentsi Soomes Terijoel 1907. a. kevadel, kus tehti kokkuvõte sotsiaaldemokraatlike organisatsioonide senisest tööst ja kavandati konkreetsed ülesanded võitluseks Eesti töölisliikumise bolševistliku suuna tugevdamise eest. V. I. Lenin hindas kõrgelt bolševike võitlust menševike vastu VSDTP Eesti organisatsioonide Terijoe konverentsil.

Suurt mehisust ja vastupidavust rahvahulkade kaasatõmbamisel ja revolutsioonilise liikumise juhtimisel marksismi-leninismi ideede vaimus näitasid Eesti bolševikud üles ka järgnevail reaktsiooniaastail.

Revolutsiooni uue tõusu aastail (1910—1914) olid Eesti bolševikele, nagu kogu parteilegi, peamiseks tegevusjuhendiks 1912. a. jaanuaris Prahas toimunud VSDTP VI konverentsi otsused. Konverentsi otsuste selgitamisel ja tööliisliikumise organiseerimisel etendas tähtsat osa leninlik ajaleht «Pravda». Neil aastail kujunes Eestis parteitöö üheks legaalseks keskuseks ajaleht «Kiir», mida Narvas välja anti. V. I. Lenin hindas «Kiirt» kõrgelt, nimetades seda pravdistlikuks ajaleheks.

Eesti bolševike organisatsiooni küsimustega tegeles mitmel korral V. I. Lenin isiklikult. Tema ülesandel sõitis Tallinna VSDTP Keskkomitee liige G. I. Petrovski, kes võttis osa Eesti bolševike esindajate nõupidamisest 14. märtsil 1914. a., tutvustades neile partei Keskkomitee Krakovi ja Poroninni nõupidamiste otsuseid. Märkimisväärne oli ka 1914. a. mais Narva lähedal Paemurrus toimunud Eesti bolševistlike organisatsioonide konverents, mis lähtus oma töös bolševistlikest seisukohtadest.

Raskeks kujunesid Eesti bolševikele Esimese maailmasõja aastad, millal sagedaste rüüstamiste ja areteerimiste tagajärjel hõrenesid nende read. Pikka aega ei õnnestunud valida uut Keskkomiteed, korduvad katsed seda teha nurjusid. Ent sellele vaatamata jätkasid Eesti bolševikud põrandaalust võitlust koostöös VSDTP Venemaa Büroo ja Petrogradi Komiteega, tehes rahvahulkades laialdast sõjavastast selgitustööd, koondades töölisi, soldateid, madruseid ja talurahvast bolševike võitlusloosungite alla.

Ja kui 1917. a. kodanlik-demokraatliku Veebruarirevolutsiooni võidu tulemusena Petrogradis kukutati tsaarivõim, loodi ka Tallinnas, Narvas ning seejärel kogu Eestis vastukaaluks kodanluse võimule töörahva võimuorganid — tööliste ja soldatite saadikute nõukogud. Alles pärast Veebruarirevolutsiooni avanes bolševike parteile esmakordselt ajaloos võimalus legaalseks tegevuseks. Niipea kui Eesti bolševike organisatsioon sai tegevusvabaduse, loodi partei keskasutus — VSDT(b)P Põhja-Balti Komitee Täidesaatev Büroo Märtsis 1917. a. hakkas Jaan Anveldi toimetusel uuesti ilmuma selle organisatsiooni häälekandja ajaleht «Kiir», mõni kuu hiljem ka venekeelne ajaleht «Utro Pravdõ», mida toimetas Ivan Rabtšinski.

Rahvahulkade sotsialistlikuks revolutsiooniks ettevalmistamise käigus muutus VSDT(b)P Eesti organisatsioon massiorganisatsiooniks. VSDT(b)P Põhja-Balti organisatsioonide I konverentsil võtsid Eesti bolševikud V. I. Lenini Aprilliteesid oma edasipidise töö aluseks. Valmistades töörahvast ette sotsialistlikuks revolutsiooniks, tegid bolševikud laialdast poliitilist selgitustööd, juhtisid ametiühingute ja töölisvanemate, tööliste ja soldatite saadikute nõukogude igapäevast tegevust, organiseerisid proletaarse noorsoo liikumist, maatöötajate võitlust ning tegid selgitustööd sõjaväes.

Eesti bolševike esindajad võtsid osa Petrogradis toimunud VSDT(b)P VI kongressist, kaitstes Lenini püstitatud kurssi relvastatud ülestõusule. Selle kongressi otsused kiideti heaks Tallinnas 1917. a. augustis toimunud Põhja-Balti bolševike organisatsioonide II konverentsil, kus oli esindatud 23 parteiorganisatsiooni rohkem kui 7000 liikmega. Oktoobrirevolutsiooni päeviks ühendas bolševike organisatsioon oma ridades ligi 8500 liiget, bolševike loosungite all asusid võitlusse nõukogude võimu eest Eestis kümned tuhanded töölised, soldatid, Balti laevastiku madrused ning maaproletariaat. Seepärast suutsidki Eesti bolševikud edukalt täita V. I. Lenini relvastatud ülestõusu plaanis etteenähtud ülesanded. Kohe pärast Oktoobrirevolutsiooni võitu Petrogradis läks ka Eestis võim tööliste ja soldatite saadikute nõukogude kätte. Bolševike partei juhtimisel lammutati Eestis kodanlik riigiaparaat, valiti uued töörahva saadikute nõukogud, loodi rahvamiilitsa väeosad, asuti looma Punakaarti ja rajama uut elu.

Kuid kukutatud ekspluataatorlikud klassid, ühinedes välisimperialistidega, alustasid Kodusõda ja relvastatud interventsiooni noore Nõukogude Venemaa vastu. 1918. a. veebruaris tungisid ülekaalukad Saksa keisririigi väed Eesti mandrile, nende toetusel tulid uuesti võimule Eesti kodanluse liidrid ja balti parunid. Seoses Eesti okupeerimisega läks uusi ohvreid kandnud Eesti bolševike organisatsioon jälle põranda alla, ta korraldas ümber oma read, muutes korduvalt taktikat ja töövorme. Nii illegaalne Eestimaa bolševike organisatsioon kui ka VK(b)P Eesti osakonnad nägid oma põhiülesannet nõukogude võimu taastamises. Ja kui Saksa väed seoses revolutsiooni puhkemisega Saksamaal olid sunnitud Eesti territooriumilt lahkuma, võtsid Eesti bolševikud initsiatiivi enda kätte. Tallinna Tööliste Saadikute Nõukogu, kuhu kuulusid peamiselt bolševikud ja nende pooldajad, kuulutas enese kõrgeimaks kohapealseks võimuorganiks ja pöördus Eesti töörahva nimel Nõukogude Venemaa poole üleskutsega võidelda ühise vaenlase vastu.

Venemaa K(b)P Eesti osakondade õlule langes kogu raskus võitluses Eesti territooriumi vabastamise eest. Kui Eesti kommunistlikud kütipolgud ning neid toetanud teised Punaarmee väeosad vabastasid 29. novembril 1918. a. Narva, kuulutati seal samal päeval välja Eesti Töörahva Kommuun — esimene Eesti suveräänne nõukogude vabariik. Kommuuni Nõukogu pöördus otsekohe raadioläkitusega kõigi maade tööliste poole ning saatis Vene Vabariigi Rahvakomissaride Nõukogule telegrammi, milles teatas Eesti Nõukogude Vabariigi väljakuulutamisest. 7. detsembril 1918. a. võttis Vene NFSV Rahvakomissaride Nõukogu V. I. Lenini algatusel vastu dekreedi Eesti Nõukogude Vabariigi tunnustamise kohta, andes Kommuunile majanduslikku, poliitilist ja sõjalist abi.

Eesti kodanlus aga, nähes, et tal ei ole tuge rahva hulgas, pöördus Inglise-Ameerika imperialistide poole abipalvega. Need saatsidki Eestisse palgasõdureid, relvastust ja oma laevastiku. Seepärast läks Eesti kodanlusel korda saavutada välisimperialistide ja Vene valgekaartlaste abiga sõjaliste jõudude ülekaal ning sundida Eesti kütipolgud ja Punakaardi väeüksused taganema. Valgete kätte langenud Eesti territooriumil tuli võimule kodanlus. Algas metsik terror töörahva ja eeskätt kommunistide vastu. Pärast Kommuuni lüüasaamist siirdusid tuhanded Eesti kommunistid, tööinimesed Nõukogude Venemaale, kus VK(b)P Eesti osakonnad jätkasid tegevust. Eesti bolševike organisatsioon aga läks uuesti põranda alla ning jätkas võitlust. Eesti bolševike organisatsioon tegutses kodanluse diktatuuri olukorras enam kui kaks aastakümmet (1920.—1940. a.). Erakordselt rasketes oludes, terrorile ja ohjeldamatule laimule vaatamata, kasvasid partei read. Kodanlik valitsus kuulutas kommunistliku parteiorganisatsiooni lindpriiks, ainuüksi parteisse kuulumise eest karistati vangla, sunnitöö või surmanuhtlusega.

Terrorist ja tagakiusamisest hoolimata koondas EK(b)P oma ridu, tõmmates kaasa töölisi, kehviktalupoegi ja progressiivseid intelligentsi esindajaid, kasvas ja tugevnes niisuguste tulihingeliste revolutsionääride juhtimisel nagu Jaan Anvelt, Viktor Kingissepp, Hans Pöögelmann, Otto Rästas, Jaan Kreuks, Jaan Tomp, Rudolf Vakmann ja paljud teised. Kui 1920. aasta keskel oli partei ridadesse jäänud vaid mõnisada liiget, siis 1921. aasta mais oli neid juba üle 1000, paari aasta pärast aga kasvas põrandaaluste kommunistide arv kahekordseks.

Tekkinud olukorras, mil Eesti kommunistidel tuli korraldada oma tegevust illegaalselt, nõudis uus olukord Eestis tegutsevate kommunistlike organisatsioonide konstitueerimist iseseisvaks kommunistlikuks parteiks. Seda tehtigi Eestimaa Kommunistliku Partei I kongressil. Kongress tuli kokku illegaalselt Tallinnas 5. novembril 1920. aastal. Kongressil võeti vastu programmilised põhialused ja põhikiri, määrati kindlaks taktika proletariaadi diktatuuri eest võitlemiseks, valiti EKP Keskkomitee. Vastavalt Kommunistliku Internatsionaali struktuurile otsustati parteid edaspidi nimetada Eestimaa Kommunistlikuks Parteiks. Oma otsustes väljendas EKP I kongress ustavust proletaarse internatsionalismi põhimõtetele, deklareeris, et EKP võitleb ka edaspidi tihedas kontaktis VK(b) Parteiga. Kongress saatis tervituse V. I. Leninile ja võttis vastu manifesti Eesti töörahvale, kuulutades, et peagi saabub jälle aeg, kui Eesti töörahvas lähebki heb võidukale proletaarsele revolutsioonile.

1940. a. algul, kui Eestis küpses revolutsiooniline situatsioon, võttis EKP kursi sotsialistlikule revolutsioonile. Tolleaegsetes konkreetsetes ajaloolistes tingimustes sai võimalikuks kodanluse võimu kukutamine rahulikul teel. Kommunistliku Partei võitluse triumfiks kujunes 1940. a. juunis alanud sotsialistlik revolutsioon, mil Eestis kukutati kodanlik fašistlik režiim ja taastati nõukogude võim. Eesti töörahvas võttis EKP juhtimisel, ühel ajal Läti ja Leedu töörahvaga, poliitilise võimu ja kogu majanduselu juhtimise enda kätte. 1940 a. juulis olid üldrahvalikud valimised. Uus Riigivolikogu, väljendades töörahva tahet, kuulutas Eesti nõukogude sotsialistlikuks vabariigiks. 21. juulil 1940. a. võeti vastu deklaratsioon Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi väljakuulutamise ja ühinemise kohta Nõukogude Liiduga. Mõni aeg hiljem, 6. augustil, NSV Liidu Ülemnõukogu istungjärgul, võeti Eesti NSV võrdõiguslikku ja suveräänse liiduvabariigina NSV Liidu koosseisu. See tähendas nõukogude võimu taaskehtestamist Eestis, kõigi demokraatlike ranvakihtide võitu. Eestimaa Kommunistlik Partei sai nüüd Eesti Nõukogude Sotsialistlikus Vabariigis valitsevaks parteiks. 8. oktoobril 1940 a. võeti EKP koos teiste Baltimaade kommunistlike parteidega Üleliidulise Kommunistlikus (bolševike) Partei ridadesse. Seega algas Eestimaa kommunistliku liikumise ajaloos uus, kõige kuulsusrikkam ja viljakam etapp.

Uue sotsialistliku ühiskonna rajamisel Eestis asus EKP sotsialistliku ülesehitustöö eteotsa: loodi uus riigiaparaat, natsionaliseeriti suurtööstus, viidi läbi ulatuslik maare-

Vabadus baski patriootidele!

Kogu maailmas laieneb võimas protestiliikumine seoses Hispaania võimude poolt ettevalmistatava arveteõiendusega 16 baski patrioodi kallal.

PRAHA. «Rahvusvaheline Ajakirjanike Organisatsioon kutsub kõiki kolleege resoluutselt välja astuma baski demokraatide elu päästmiseks.» öeldakse siin levitatud RAO avalduses.

LONDON. Inglismaa progressiivne üldsus protesteerib kohtumõistmise vastu, mille frankistlik režiim on korraldanud Baskimaa patriootide suhtes. «Seda kohtumõistmist tuleb hinnata ühelt poolt kui kehtiva režiimi ebaseaduslikkuse näidet ja teiselt poolt kui hispaania rahva kindlat otsust osutada sellele režiimile vastupanu,» ütles tuntud ühiskonnategelane Dennis Pritt. Burgose kohtuprotsessi mõistis raevukalt hukka Inglise kirjanik James Aldridge.

ROOMA. Võimas protestimeeleavaldus fašismi vastu Hispaanias ja 16 baski patrioodi kaitseks leidis aset Itaalia linnas Milaanos. Meeleavaldajad kandsid plakateid pealdisega: «Vabastada baski patrioodid!»

PARIIS. Hispaania haritlaskonna esindajad viibisid protestiks Burgose protsessi vastu üle kahe päeva Monserrati kloostris. Nagu France Presse teatab, lahkusid nad alles pärast seda, kui politsei oli ähvardanud neid vägivaldselt evakueerida. Hispaania haritlaskonna esindajad võtsid vastu dokumendi, milles taunitakse Burgose kohtuvõimude omavoli 16 baski kallal ning nõutakse amnestiat poliitilistele vangidele ja pagendatud isikutele, erakorralise seaduse «Banditismist ja terrorismist» tühistamist, sõna- ja koosolekute vabaduse tunnustamist, surmanuhtluse kaotamist ja seda, et mõistetaks hukka piinamine, mida politsei rakendab ülekuulamise ajal.

GENF. «Päästa baski patriootide elu!», «Lõpetada piinamised ja repressioonid!», «Vabadus poliitilistele vangidele!» — selliste loosungite all toimus Šveitsi pealinnas meeleavaldus.

DAKAR. Senegali ajaleht «Soleil» taunis kategooriliselt Burgoses korraldatud baski patriootide kohtuprotsessi. «Kohtumõistmine, mille Hispaania võimud organiseerisid baskide suhtes, meenutab keskaegseid inkvisitsiooniprotsesse,» märgib ajaleht.

(TASS.)

TÖÖLISVASTANE SEADUSEELNÕU

LONDON, 16. 12. (TASS.) 324 häälega 280 vastu kiitis Inglismaa parlamendi Alamkoda eile põhimõtteliselt heaks valitsuse töölisvastase seaduseelnõu «Vastastikustest suhetest tööstuses».

Vastavalt kehtivale protseduurile antakse see seaduseelnõu nüüd üksikute paragrahvide läbiarutamiseks Alamkoja komiteele, seejärel esitatakse Ülemkojale ning alles pärast seda leiab Alamkojas aset lõplik hääletus. Nagu märgivad Inglise ajalehed, kavatseb valitsus selle seaduseelnõu kiires korras läbi suruda kõigist parlamendi instantsidest.

Seaduseelnõu «Vastastikustest suhetest tööstuses», mis näeb ette streikijate kohtulikule vastutusele võtmist ja suurte trahvide määramist ametiühingutele, kelle liikmed streigivad, leiab Inglise töötajate hulgas resoluutset hukkamõistu.

PLAHVATUS SAIGONIS

LONDON. Tugev plahvatus vapustas üleeile Saigonis kuuekorruselist hoonet, kus elavad Ameerika ohvitserid. Reuteri agentuuri Saigoni korrespondent teatab, et plahvatuse tõttu said kolm ohvitseri haavata, hoonele on tekitatud suur kahju. (TASS.)

Sõjaväebaas India ookeanil

LONDON, 16. 12. (TASS.) Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa tegid ametlikult teatavaks, et nad loovad ühise sõjaväebaasi Inglise valduses oleval Diego Garcia saarel India ookeanis. See baas hakkab teenindama USA ja Inglismaa mere- ja õhujõudusid. Ehitustöödega tehakse algust kahe kuu pärast.

Oma sõjalist võimsust India ookeanil suurendavad USA ja Inglismaa selleks, et luua tugiala imperialistlike vandenõude sepitsemiseks Aasia ja Aafrika rahvaste vastu, oma sõjalise ja poliitilise ülemvõimu tugevdamiseks.

KAEVURID HUKKUVAD

NEW YORK, 16. 12. (TASS.) Söekaevanduste omanikud saboteerivad võimude ilmsel mahitusel kaevurite töö ohutuse seadust, mis formaalselt jõustus enam kui pool aastat tagasi. Kaevurite Ühendatud Ametiühingu häälekandja ajakirja «United Mine-Workers Journal» sõnade järgi on Ameerika söekaevandustes selle tagajärjel, et ettevõtjad ignoreerivad ohutustehnika eeskirju, ainuüksi käesoleval aastal hukkunud 174 kaevurit. Nagu ajakiri märgib, on allmaatöödel tänavu olnud rohkem inimohvreid kui kogu möödunud aasta jooksul.

Mõrvarite juttumus

NEW YORK, 16. 12. (TASS.) Kohtuprotsessil, kus arutatakse leitnant Calley (Ameerika ohvitser, kes on vastutav Vietnami tsiviilelanike hävitamise eest Song Mi külas 1968. aasta kevadel) süüasja, ilmnevad uued faktid Ameerika sõjaväelise kildkonna kuritegude kohta Lõuna-Vietnamis.

Nagu informatsiooniagentuurid Fort Benningist (Georgia osariik) teatavad, rääkisid protsessil kolm endist sõjaväelast kapten Medina kompaniist, kelle koosseisu kuulus Calley rühm, et 15. märtsil 1968 andis kompanii komandör Medina käsu teha Song Mi maatasa ja lasta maha kõik küla elanikud. Nagu rõhutas seersant Bakon, tegi kapten korralduse lasta maha kõik, keda kahtlustatakse sidemete pidamises Lõuna-Vietnami patriootlike jõududega. Bakoni sõnade kohaselt järgnes Medina käsust, et «kahtlusaluste» kategooriasse arvatakse ka naised ja lapsed.

Hoolimata Ameerika kõrgemate ohvitseride avaldustest, kes viibivad Lõuna-Vietnami territooriumil, et nad ei ole 1968. aasta veriste sündmuste kaasosalised, kõnelevad faktid vastupidisest. Nagu ütles seersant Bakon, anti Saigonis asuvale Medina kompaniile ametlik instruktsioon hävitada kõik inimesed mainitud küla piirkonnas.

Tunnistajate ülekuulamisel ilmneb kohtuprotsessil juttumus ja külmaverelisus, millega Ameerika sõjaväelased tegutsesid Song Mis.

Keegi Oliver, kes püüdis kaitsta ameeriklastest mõrvareid, ütles küüniliselt, et tema silmis ei jagune vietnamlased tsiviilisikuteks ja sõjaväelasteks. «Mulle on nad kõik lihtsalt vaenlased,» tähendas ta.

India Ülemkohtu otsus

Oma eriotsusega kuulutas India Ülemkohus «konstitutsioonilevastukäivaks» presidendi dekreedi, millega tühistati endiste vürstide pensionid ja eesõigused.

India parlamendi istungjärgul 1970. a. suvei andis Indira Gandhi valitsus sisse endiste India vürstiriikide valitsejate pensionide ja eesõiguste likvideerimise seaduse eelnõu. India demokraatlikud jõud tervitasid seda progressiivset sammu suure heakskiiduga. Seaduseelnõu võeti Rahvakojas vastu valdava häältearvuga. Kui aga seaduseelnõu pandi hääletusele Osariikide Nõukogus (parlamendi ülemkoda), läks reaktsioonijõududel korda selle vastuvõtmist nurja ajada. Siis jõustuski India presidendi dekreet.

Vürstid esitasid apellatsiooni Ülemkohtule, kes kuulutas konservatiivsete ringkondade survel presidendi dekreedi «ebakonstitutsiooniliseks». Nüüd kerkib jälle India Rahvuskongressi (valitsev partei) ja kõigi selle maa demokraatlike jõudude ette I. Gandhi valitsuse poolt kavandatud radikaalsete abinõude elluviimise teede ja vahendite küsimus. India demokraatlik üldsus kutsub valitsust ja võimulolevat parteid progressiivsete sotsiaalsete ja majanduslike reformide vastaste reaktsiooniliste jõudude sepitsusi nurja ajama.

Dehli **V. MATJAS,**
TASS-i korrespondent

TREBLINKA TIMUKA PROTSESS

BONN, 16. 12. TASS-i korrespondent I. Maslov teatab:

«Kaebealune» kannab vastutust 500 000 Treblinka koonduslaagri vangi tapmise eest...» öeldakse süüdistuskokkuvõttes Hitleriaegse surmalaagri komandandi Franz Stangli süüasjas.

Kohtuprotsess Düsseldorfis on juba kestnud mitu kuud. On paljastatud veel üks natsliku režiimi koletu kuritegu inimkonna vastu.

1942. aasta septembrist 1943. aasta augustini juhatas F. Stangl isiklikult vangide hävitamist. Ainuüksi gaasikambritesse saadeti tema käsul iga päev 18 000 inimest.

Arvukad juurdlusmaterjalid ning tunnistajate seletused tõestasid ümberlükkamatult natsliku roimari süüd.

SÕJAROIMARID VASTUTUSELE

NEW YORK, 16. 12. (TASS.) ÜRO Peaassamblee toetab maailma üldsuse nõudmist karistada karmilt sõjaroimareid ja isikuid, kes on sooritanud kuritegusid inimkonna vastu.

Assamblee võttis vastu resolutsiooni, milles kutsutakse kõiki riike rakendama abinõusid sõjaroimarite vahistamiseks ja nende saatmiseks sellesse riiki, kus nad on sõjaroimi ja inimkonnavastaseid kuritegusid sooritanud, et neid saaks kohtu alla anda ja karistada vastavalt nende maade seadustele.

Resolutsioon mõistab hukka sõjaroimad ja inimkonnavastased kuriteod, mida praegu sooritatakse agressiivsete sõdade ning rassismi-, apartheidi- ja kolonialismipoliitika tagajärjel, ning kutsub vastavaid riike võtma kohtulikule vastutusele isikud, kes on süüdi sellistes kuritegudes.

Nimetatud resolutsiooni vastuvõtmise õigeaegsust märkis oma sõnavõtus Nõukogude esindaja J. Rõbakov. «Inimkonna südametunnistus ei saa leppida sellega, et agressiivsete ja koloniaalsõdade tagajärjel, samuti apartheidi- ja rassismipoliitika tõttu sooritatakse praegu maailma eri piirkondades koletuid sõjaroimi.

välismaalt

STREIGID ITAALIAS

ROOMA, 16. 12. TASS-i korrespondent J. Lopatin teatab:

Veel kaht Itaalia piirkonda — Piemontet ja Valle d'Aostat — haarasid täna üldstreigid, mis on viimasel nädalal toimunud kogu riigis. Streigiliikumise kulminatsioonipunktiks oli üldstreik, mis korraldati eile üheaegselt 11 Itaalia piirkonnas.

Suuremas osas Itaaliast katkes streigi tagajärjel töö vabrikutes ja tehastes ning transpordiliiklus, suleti pangad, koolid ja kauplused ning ei ilmunud ajalehed.

Kõigis 11 piirkonnas kulges üldstreik täie eduga, öeldi TASS-i korrespondendile Itaalia Üldise Töökonföderatsiooni pressikeskuses. Streigist võtsid osa miljonid töötajad, kes demonstreerisid meelekindlust, distsiplineeritust ja monoliitsust.

Samaaegselt organiseerisid kolmetunnise üldstreigi Itaalia raudteelased.

Roomas, Milaanos, Naapolis ja teistes linnades toimusid töötajate meeleavaldused ja miitingud.

Seekordne streikide seeria, millega Itaalia töötajad lõpetavad 1970. aasta, toimub Itaalia kolme suurema ametiühingukoondise otsuse põhjal. Streikijad taotlevad valitsuselt ja kapitalistlikelt monopolidelt mõningaid sotsiaalseid ja majanduslikke reforme.

ROOMA, 16. 12. (TASS.) Täna toimub Itaalias ajakirjanike üldstreik. Ajakirjanikud nõuavad uue kollektiivlepingu sõlmimist.

Lõuna-Vietnami patrioodid peavad edukaid lahinguid Ameerika agresserite ja nende käsilaste vastu.
Pildil: marionetliku armee haavatud sõdurite saatmine tagalasse.

(TASS.)

PUHI= KROONIKAT

● **BERLIINIS** lõppes Saksa DV Rahvakoja istung, kus võeti vastu 1971. a. rahvamajandusplaani ja riigieelarve seadused.

● **VARSSAVIS** lõppes Poola Ühinenud Töölispartei Keskkomitee VI pleenum. Vastuvõetud otsuses öeldakse, et pleenum kiitis heaks Keskkomitee Poliitbüroo ettekande majanduslikust olukorrast riigis ja partei majanduspoliitika tähtsamatest ülesannetest 1971. a. Pleenum võttis samuti vastu otsuse, milles PÜTP rahuldustundega tervitab lepingu sõlmimist Poola RV ja Saksa FV vahel, ning kiitis täielikult heaks Poola partei- ja valitsusdelegatsiooni positsiooni Varssavi lepingu riikide poliitilise konsultatiivkomitee nõupidamisel.

● **TSIILI** Kaevurite Föderatsiooni VII konverents võttis vastu resolutsiooni, milles nõutakse kõigi vaseleiukohtade, söekaevanduste, salpeetrikarjääride ja erapankade kohest natsionaliseerimist.

● **RUHRI** ühes tööstuskeskuses Solingenis toimunud koosolekul esinedes ütles Saksamaa Kommunistliku Partei esimene sekretär M. Reimann, et Varssavi lepingu osaliste riikide poliitilise konsultatiivkomitee nõupidamisel Berliinis vastuvõetud dokumendid kujutavad endast Euroopa rahu ja julgeoleku tagamise programmi. Ta märkis vajadust saavutada ühise tegevusega nende lepingute ratifitseerimine, mis Saksa FV on sõlminud NSV Liidu ja Poolaga.

● **INDIA** parlamendi Ülemkoda kiitis üksmeelselt heaks seaduseelnõu, mis annab Himatšal Pradeši liiduterritooriumile täielikud osariigi õigused. Seega kantakse India kaardile 19. osariik. Himatšal Pradeši osariigis elab ligi 3 miljonit inimest.

● **ÜRO** Peaassamblee kinnitas Angoola, Mosambiigi, Ginea (Bissau) ja teiste Portugali võimu all olevate territooriumide rahvaste vääramatut õigust enesemääramisele ja sõltumatusele ning kuulutas seaduslikuks nende võitluse selle õiguse saavutamiseks «kõigi nende käsutuses olevate vahenditega».

● **KONGO RV** ja **KONGO DV** seadsid taas jalule diplomaatilised suhted, mis katkesid 1963. a. Sellekohane kokkulepe saavutati kahe Kongo presidendi Ngouabi ja Mobutu kohtumisel k. a. 16. juunil.

● **JUGOSLAAVIA FSV** president Josip Broz Tito saatis Liidukspsti-nale dokumendi ettepanekuga teha Jugoslaavia põhiseaduses muudatusi. President soovitab Liiduskupstšinal arutada küsimust moodustada JFSV Presiidium ning määrata kindlaks Jugoslaavia föderatsiooni, samuti suhted ühest küljest föderatsiooni ning teisest küljest Jugoslaavia üksikvabariikide ja suuremate alade vahel.

● **KOSTARIIKA** president José Figueres teatas televisioonikõnes, et 10 Ladina-Ameerika maa välisministrid arutasid hiljuti Mehhikos viibides Kuuba suhtes kehtestatud majanduslike sanktsioonide tühistamise ja temaga taas diplomaatilistesse suhetesse astumise küsimust. Seda arutati Mehhiko presidendi Luis Echeverria ametisseastumise tseremooniale saabunud ministrite kohtumisel. Figueres märkis, et Peruus, Boliivias ja Kolumbias kaalutakse tõsiselt diplomaatiliste suhete taastamist Kuubaga kahe lähema kuu jooksul.

● **DOMINIKAANI** Revolutsioonipartei (DRP) juht Juan Bosch teatas selle partei ühe liidri Lorenzo Salazari kadumisest. Nagu annab edasi Santo Domingost Prensa Latina korrespondent, väidab Bosch, et Salazar tapeti koos teise DRP liidri de Macorisega, keda peeti San Francisco linna sõjaväevanglas. Bosch märkis, et säärased kuriteod toimuvad Dominikaani Vabariigis peaaegu iga päev.

● **JAAPANIS** konstrueeritakse maailma suurimat tanklaeva veeväljasurvega 1 000 000 tonni. Tanklaeva pikkus tuleb 492, laius 86 ja süvis 35 meetrit. Ristlemiskiirus täislasti korral on 15,5 sõlme. Tanklaevale paigutatakse kaks turbiinmootorit, kumbki võimsusega 45 000 hobujõudu. Laev kavatsetakse vette lasta 1976. aastal.

● **USA** kaitseminister M. Laird tegi teatavaks oma kavatsuse siirduda 5. jaanuaril ringsõidule Kagu-Aasiasse. Laird külastab Lõuna-Vietnami ja Taid, et anda «hinnang vietnamiseerimise progressile», sõjalisele olukorrale ja nende maade sõjalise abistamise programmile. Nagu Pentagoni juhi avaldusest nähtub, on tema külaskäik Kagu-Aasiasse seotud USA agressiooni jätkamise plaanidega.

Sport

ILUUISUTAJAD LUŽNIKI SPORDIPALEES

Moskvas algas eile traditsiooniline rahvusvaheline turniir iluiusutamises. Sellest võtab osa üle 70 sportlase Ungarist, Itaaliast, Poolast, Rumeeniast, Tšehhoslovakkiast, Saksa FV-st, Šveitsist, Rootsist, Jaapanist ja NSV Liidust. Osavõtjate hulgas on arvukalt nimekaid iluuisutajaid.

Eile võisteldi kohustuslikes harjutustes. Meeste üksiksõidus osutus parimaks S. Volkov, edestades meie maa meistrit S. Tšetverukhinit 2,6 punktiga.

Täna selguvad võitjad paarissõidus, homme jäätantsus ja meeste üksiksõidus, ülehomme naiste üksiksõidus. 20. detsembril on demonstratsioonesinemised.

NSV LIIDU TUGEVAMAD TENNISES

1970. a. tulemuste põhjal kinnitas üleliiduline tenniseföderatsioon meie maa tennise edetabelid. Naiste paremusjärjestuses asetati kõrgeimale kohale moskvalanna **Olga Morozova,** meeste hulgas **Aleksandr Metreveli** (Tbilisi).

Meie vabariigi tennisiste on esimese kümne hulgas viis. **Toomas Leius** hinnati nagu mullugi, teise koha vääriliseks, **Peeter Lamp** on viies, **Hindrek Sepp** kümnes. Naiste tabelis on **Maria Kuli** viies ja **Tiiu Parmas** kaheksas. Kahekümne hulka kuulub veel kaks tallinlast: **Aita Krec** (18.) ja **Liidia Sinkevitš** (19.).

Noorte edetabeleid juhivad: poeglastest Jevgeni Pozdnjakov (Moskva), NSV Liidu noorte meister Villem Lapimaa on paremuselt teine; tütarlastest Marina Krošina (Alma-Ata), Elena Komarova on kuuendal kohal.

Liidriks Leningradi «Spartak»

NSV Liidu meeste korvpalli-meistrivõistluste sarjas alistas tiitlikaitsja AKSK Riia VEF-i 89:71 (poolaeg 49:38).

Eilseks oli turniiritabel alljärgnev (arvud tähendavad järjekorras peetud kohtumisi, võite, kaotusi):

Leningradi «Spartak»	7	6	1
Moskva AKSK	6	5	1
Tbilisi «Dünamo»	5	4	1
Kaunase «Zalgiris»	6	4	2
Moskva «Dünamo»	6	3	3
Kiievi «Stroitel»	6	3	3
Tbilisi «Burevestnik»	6	3	3
Tartu «Kalev»	7	3	4
Riia VEF	7	2	5
Kiievi ASK	7	2	5
Riia ASK	5	1	4
Minski RTI	6	1	5

«Kalev» peab oma järgmise kohtumise Tallinnas 21. detsembril Moskva AKSK-ga.

FINIŠI EEL

Moldaavia linnas Beltsõs on lõppemas üleliiduline naiste maletšempionaat. Kolm vooru enne finišit asus turniiritabeli etteotsa moskvalanna A. Kušnir, kelle kontos on 11,5 punkti ja üks katkestatud partii. Niisama palju punkte, kuid kuueteistkümnest peetud mängust, kogus M. Ranniku. Viimati aset leidnud voorus viigistas ta M. Sammuliga.

Kolmandal kohal on momendil N. Konopljova (Moskva) 10 punktiga. M. Sammul jagab 4.—5. ja S. Rootare 6.—11. kohta. Punkte on neil vastavalt 9 ja 8. M. Ranniku kohtub veel L. Startšenko, T. Zaitseva ja T. Zatulovskajaga.

mone reaga

● **KORVPALL.** Münchenis oli Euroopa riikide meistrite karikavõistluste veerandfinaalide loosimine. Moskva AKSK meeskond kohtub «Reali» (Hispaania), «Akademiku» (Bulgaaria) ja «Standardiga» (Belgia), Riia TIT naiskond aga mängib Prantsuse klubi «Clermont'i» ja Tšehhoslovakkia «Slaviaga».

● **VÄRAVPALL.** Magdeburgis ja Schwerinis algas üheaegselt meeskondade turniir, millest võtavad osa seitsme riigi esindused.

NSV Liidu meeskond võitis Schwerinis Saksa DV II meeskonna 18:14 ning Rumeenia Poola 18:12.

Magdeburgis alistas Ungari Tšehhoslovakkia 20:17 ja Saksa DV I Austria 30:12.

form, tehti esimesi samme töötajate ainelise heaolu parandamiseks. Üheaegselt nende ümberkorraldustega loodi EK(b)P Keskkomitee, partei linna- ja maakonnakomiteed, moodustati parteiorganisatsioonid ettevõtetes, asutustes, samuti valdades. Reorganiseeriti ametiühingud, loodi Kommunistliku Noorsooühingu organisatsioonid nii linnas kui maal. Selle ajaloolise tähtsusega töö käigus kasvas, tugevnes ja karastus Eestimaa Kommunistlik Partei karmides lahingutes rahva vabaduse ja õnne eest. Vabariigi parteiorganisatsioon oli tol ajal veel väikesearvuline — 1941. a. juuni lõpp-päevil kuulus parteisse üle 3700 kommunisti, kuid tal olid tihedad sidemed oma massiorganisatsioonide — ametiühingute ja komsomoli kaudu töörahva laiade hulkadega, suur autoriteet ja mõju.

Fašistliku Saksamaa kallaletung katkestas hoogsa sotsialistliku ülesehitustöö. Koos teiste Nõukogude Liidu läänepoolsete piirkondadega langes ka Eesti NSV territoorium ajutiselt fašistliku okupatsiooni alla. Ent ka neis karmides tingimustes jätkas EKP oma tegevust: suurem osa partei ja nõukogude aktiivist astus võitlusse vaenlasega Punaarmee ridades, töölispolkudes, hävituspataljonides. hiljem aga jätkasid paljud võitlust vaenlase tagalas partisanisalkades. Vabariigi parteiorganisatsiooni juhtimisel formeeriti ja relvastati ka rahvakaitseüksused, kus oli ligi 10 000 inimest, põhiliselt partei, nõukogude ja komsomoli aktivistid.

Eestimaa KP Keskkomitee jättis põranda alla rea partei juhtivaid töötajaid (A. Mui, K. Tooming, E. Kadakas, A. Stamm, J. Ellam jt.), samuti jätsid maakonnakomiteed kohtadel tagalasse kommuniste, kes organiseerisid vastupanuliikumist. Paljud neist langesid vapratena ebavõrdses võitluses vaenlasega, näidates üles kangelaslikkust ja võideldes viimse võimaluseni. Ja kui meie väed ja laevastik 1941. a. augusti lõpul Eesti NSV mandriosast taandusid, et kaitsta revolutsiooni hälli Leningradi, kus vaenlane peatati, võitlesid selles rindelõigus õlg õla kõrval Nõukogudemaa paljude rahvustega ka eesti rahva pojad ja tütred. Paljud partei- ja nõukogude töötajad evakueerusid aga Nõukogude tagalapiirkondadesse.

EKP Keskkomitee ja Eesti NSV valitsus pidasid kõige tähtsamaks sõja-aastail Punaarmee eesti rahvuslike väeosade loomist, mis formeeriti 1942. a. kaugel Nõukogudemaa tagalas Uraalides sõjaväekohuslastest, kes olid varem saadetud meie maa tagalarajoonidesse. Eesti rahvuskorpuse loomisel määrati selle komandöriks kindral L. Pärn ja komissariks A. Pusta, diviisidesse ja polkudesse saadeti aga kommuniste, kes aitasid kaasa partei- ja komsomoliorganisatsioonide loomisele. Polkude parteiorganisaatoriteks ja komissarideks kinnitati kogenud partei- ja nõukogude töötajad. Eesti rahvusväeosad näitasid üles erakordset vaprust lahingutes Velikije Luki all. Eesti NSV territooriumi vabastamise lahingutes ja lahingutes Kuramaal.

Suure Isamaasõja päevil kasvasid partei read Punaarmee Eesti rahvuskorpuses kiiresti. Parteisse astus üle 10 000 sõjamehe ja töötaja, umbes sama palju astus ka komsomoli.

1944. a. sügisel, kui Punaarmee vabastas Saksa okupatsioonist kogu Eesti NSV territooriumi, jätkus taas sotsialistlik ülesehitustöö. Tuginedes vennasvabariikide kogemustele ning arvestades vabariigi konkreetseid olusid, töötas EKP välja sõjajärgsete viisaastakute rahvamajanduse taastamise ja edasiarendamise konkreetsed plaanid nii industrialiseerimiseks, põllumajanduse kollektiviseerimiseks kui ka kultuurirevolutsiooni teostamiseks ning viis nad ellu. Parteiorganisatsioonide võitlus- ja teovõimest ning nende mõjust olenesid kõikjal sotsialistliku ülesehitustöö edusammud.

Ajalugu on veenvalt kinnitanud, et sotsialismi tingimustes on toimunud Eesti NSV rahvamajanduse ja kultuuri kiire areng. Piisab sellest kui märkida, et kui kodanlikus Eestis tema eksisteerimise 20 aasta jooksul moodustas 1939. a. lõpuks tööstustoodang vaid 87% 1913. a. tasemest, andes 1/5 ühiskondlikust koguproduktist, siis sotsialismi tingimustes kasvas Eesti NSV tööstuse kogutoodang 30 nõukogude aasta jooksul (sellest ajast langes 1/3 karmidele sõja-aastatele ja sõjajärgsele taastamisele) enam kui 26 korda, võrreldes 1940. aastaga. Seda on saavutanud töötajad, toetudes NLKP ja vennasrahvaste kogemustele ja nende pidevale abile. EKP juhtimisel on Eesti NSV töölisklass ja talurahvas saavutanud suurt edu vabariigi tööstuse, transpordi, ehitustegevuse ja põllumajanduse edasiarendamisel. Oma arengutaseme ja kvalitatiivsete näitajate poolest saavutas vabariigi tööstus juba 50-ndate aastate keskpaiku vennasvabariikide taseme. Praegu aga annab vabariigi tööstus 3/4 ühiskondlikust kogutoodangust ehk, piltlikult öeldes, Eesti NSV annab praegu kahe nädalaga sama palju tööstustoodangut kui 1940. aastal.

Tänapäeval on Eesti NSV kõrgeltarenenud põllumajandusega tööstuslik vabariik. Tema tööstuse põhituuma moodustavad eeskätt aparaadi- ja masinaehitus, põlevkivi kaevandamine ja töötlemine, elektrienergia tootmine, samuti kerge- ja toiduainetööstus. Kellele pole teada sellised energiahiiglased nagu Balti Soojuselektrijaam ja praegu ehitatav Eesti Elektrijaam Narva lähistel, ajakohase tehnikaga varustatud põlevkivikaevandused ja karjäärid Kohtla-Järve basseinis, V. I. Lenini nim. Põlevkivitöötlemise Kombinaat, tsementitehas «Punane Kunda», Balti Manufaktuur, Kreenholmi Manufaktuur, Tallinna Masinatehas, M. I. Kalinini nim. Elektrotehnika Tehas, tehas «Volta» ja paljud teised ettevõtted. Olgu siinjuures mainitud, et elektrienergiat toodetakse Eesti NSV-s praegu üle 10 miljardi kilovattitunni ehk üle 50 korra rohkem kui 1940. aastal, elektrienergia tootmise poolest ühe elaniku kohta on aga meie vabariik teiste liiduvabariikide hulgas esikohal ning ette jõudnud Prantsusmaast, Inglismaast, Saksa FV-st, Itaaliast, Taanist ja reast teistest arenenud kapitalistlikest maadest.

Eriti kiires tempos on arenenud masina- ja aparaadiehitus. Sel alal on tööstuslik toodang sõjajärgsetel aastatel kasvanud enam kui 80 kordseks. Jõudsalt arenevad vabariigis ka teised tööstusharud: kerge- ja kohalik, toiduaine-, eriti aga kala-, liha- ja piimatööstus. Näiteks praegu toodab Eesti NSV puuvillast riiet 9 korda, villast riiet 4 korda, lihasaadusi enam kui 5 korda rohkem, kalu aga püütakse 12,5 korda enam kui 1940. aastal.

Põhjalikud muutused on toimunud vabariigi põllumajanduses: leninliku kooperatsiooniplaani elluviimine muutis eesti küla ilmet, talurahva elulaadi ja kultuuri. Endiste väikeste üksiktalude asemele on loodud kaasaegse tehnikaga varustatud kolhoosid ja sovhoosid, neis töötab praegu üle 17 000 traktori, üle 3000 teraviljakombaini ja palju muud tehnikat. Seoses põllumajandusliku tootmise mehhaniseerimise ja elektrifitseerimisega, samuti agrotehnika juurutamise, spetsialiseerimise ja töö parema organiseerimisega on pidevalt tõusnud tööviljakus ning saagikus. Olgu märgitud, et kuigi põllumajanduses töötab praegu 4 korda vähem inimesi, toodab see majandusharu teravilja, kartuleid, liha, piima ja mune rohkem kui 1940. aastal. Teravilja saagikus on suurenenud viimaste aastate jooksul 20—25 tsentnerini hektarilt, keskmine piimatoodang ühe lehma kohta on aga peaaegu 3300 kilogrammi. Erakordselt suuri ümberkorraldusi ja raskeid ülesandeid tuli EKP-l lahendada põllumajanduse alal 50-ndate aastate algul, kui NLKP Keskkomitee 1953. a. septembripleenum ning rida sellele järgnenud partei ja valitsuse otsuseid korraldasid põhjalikult ümber partei- ja nõukogude organite töö põllumajanduse juhtimisel. Võeti tarvitusele abinõud põllumajanduse materiaal-tehnilise baasi tugevdamiseks, kolhooside ja kolhoosnikute materiaalse huvitatuse tõstmiseks, planeerimiskorra parandamiseks ja kolhoosidemokraatia tugevdamiseks.

Põllumajanduse edusammud on lahutamatult seotud kolhooside ja sovhooside parteiorganisatsioonide edasise tugevnemisega, kõigi kommunistide ja maatöötajate ennastsalgava, loova tööga. Nüüd on kõigis majandeis elujõulised parteiorganisatsioonid, neis on arvel keskmiselt igas kolhoosis ja sovhoosis 20—30 kommunisti. Meie vabariigi põllumajandusettevõtete parteiorganisatsioonides kokku on arvel ligi 28 000 kommunisti, neist enam kui pooled töötavad vahetult kolhoosi- ja sovhoosipõldudel mehhanisaatoreina või teiste põllumajanduse spetsialistidena. Võiks siinjuures märkida, et maarajoonides NLKP liikmeks vastuvõetute hulgas moodustavad üle poole sovhooside töölised ja kolhoosnikud. Parteiorganisatsioonide energilise töö tulemusena kavandatakse igal aastal konkreetsed ülesanded igas kolhoosis ja sovhoosis koos majandite juhtkonnaga, eeskätt viie aasta plaanide, progressiivsete töömeetodite ja tehnoloogia, põllumajanduse kompleksse mehhaniseerimise alal ja paljudes teistes lõikudes. Suurt tähelepanu pööratakse kaadri õigele valikule ja paigutamisele otsustavatesse töölõikudesse brigaadides ja farmides, nende vastutuse ja teovõime tõstmisele — kõik see on andnud häid tulemusi kollektiivse juhtimise taseme tõstmisel põllumajanduses.

Kõigi nende abinõude tulemusena saavutati juba seitseaastaku (1959.—1965. a.) lõpuks põllumajandusliku tootmise uus tõus, mis jätkus ka käesoleval viisaastakul. Seitseaastaku majanduslike ülesannete edukas täitmine ja käesoleva viisaastaku kontrollarvude ületamine on loonud kindla aluse vabariigi töötajate heaolu tõusuks nii linnas kui ka maal. On suurenenud töötajate reaaltulu ja ühiskondlikud tarbimisfondid. Üksnes viimase kümne aasta jooksul on elanikkonna rahalised tulud kasvanud rohkem kui kahe kordseks, kolhoosnikute ühismajapidamisest saadavad tulud aga enam kui 2,3 kordseks. On paranenud elanikkonna elatustase, tema elukondlik ja meditsiiniline teenindamine. Sõjajärgsetel aastatel on üle poole vabariigi elanikkonnast ümber kolinud uutesse korteritesse, maal aga uutesse kaasaegsetesse elumajadesse. Järjest on kasvanud heakorrastatud kolhoosi- ja sovhoosikeskuste hulk, kõikjal on ehitatud rohkesti uusi kultuuri- ja lasteasutusi, koolimaju ja haiglaid. Ent siin on meil veel vaja palju ära teha.

EKP juhtimisel, kommunistide ja kõigi töötajate aktiivsel osavõtul arenevad praegu hoogsalt kõik elualad. 5-päevane töönädal võimaldab töötajail nüüd paremini puhata, täielikumalt rahuldada oma materiaalseid ja kultuurilisi vajadusi. Märksa on tõusnud rahva kultuuritase eriti maal. Kultuuri- ja elutingimuste poolest läheneb küla üha rohkem linnale.

Sotsialismi eduka ülesehitamise tulemusena on nõukogude võimu aastate vältel märksa tõusnud haridustase, praegu tehakse ettevalmistusi järkjärguliseks üleminekuks kohustuslikule keskharidusele. Meie noorsool on avarad tingimused õppimiseks kõrgemates õppeasutustes. Neis õpib praegu üle 22 000 üliõpilase, kusjuures valdav enamik neist saab riiklikku stipendiumi. Sõjajärgsete aastate jooksul on Eestis reale kõrgematele õppeasutustele (Tallinna Polütehniline Instituut, EPA, TPedI, Kunstiinstituut) ehitatud uued õppekorpused ja kaasaegsed ühiselamud, praegu on päevakorral Tartu Riikliku Ülikooli õppebaasi laiendamine. Põhjalik pööre on toimunud teaduse valdkonnas. 1946. a. loodi Eesti NSV Teaduste Akadeemia ja kümned teadusliku uurimise instituudid. Teadlased on andnud olulise panuse vabariigi tööstuse ja põllumajanduse probleemide edukaks lahendamiseks, nad käsitlevad viljakalt ajaloo, keeleteaduse ja kirjanduse probleeme. On tehtud tubli samm EKP ajaloo uurimise alal. Vabariigi parteiorganisatsiooni 50 aasta juubeli puhul toimus hiljuti teaduslik konverents, kus kuulati ära rida ettekandeid Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost ja vabariigi parteiorganisatsiooni arengust. Seni on trükist ilmunud kolm köidet teosest «Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost».

*

Kogu oma 50-aastase ajaloo vältel on Eestimaa Kommunistlik Partei, ustavaks jäädes marksismi-leninismi õpetusele, seisnud Eesti töörahva võitluse eesotsas. Tuginedes NLKP kogemustele ja Nõukogude Liidu vennasrahvaste vennalikule abile, ehitas Eesti töötav rahvas ajaloo seisukohalt enneolematu lühikese ajaga üles sotsialismi ja asus seejärel kommunismi laiahaardelisele ehitamisele. Ühtse perena sammuvad kuulsusrikka NLKP ridades ka eesti kommunistid. Kõik eesti rahva edusammud nii majanduse kui ka kultuuri ülesehitamisel nõukogude võimu aastail on saavutatud tänu EKP juhtimisele. EKP read on kasvanud pidevalt. 1. oktoobri 1970. a. seisuga oli vabariigi parteiorganisatsioonis üle 72 000 kommunisti. Eriti tähelepandav on olnud parteiorganisatsioonide kasv ja tugevnemine tööstuses, ehitusorganisatsioonides, transpordis ja sides ning põllumajanduses. Näiteks viimase 20 aastaga on tööliste arv EKP koosseisus suurenenud 4-kordseks, töös-tus-, transpordi- ja ehitusspetsialistide arv on kasvanud peaaegu 6 kordseks. Teaduse, hariduse ja tervishoiu alal, samuti kunsti- ja kultuuriasutustes töötab praegu ligikaudu 15% kommunistidest.

Tähistades 50 aasta juubelit, on Eestimaa Kommunistlik Partei tänapäeval kasvanud üheks paljurahvuselise Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei eesrindlikuks väesalgaks. EKP juhtim

Kaljakad lendavad koju

NIKOLAI ASSANOV
JURIS STURITIS

61

«Te ei tunne ju põrmugi meie elu Läänes! Miks mitte kasutada ära seda, mille fortuuna suhu pistab? Plikadel on kahtlemata hea meel, ja kuna nad töötavad raha eest, siis jälgivad nende tervist eriar tid ja ka politsei, nii et karta pole midagi. Mind aga, ma varja, on surmani ära tüüdanud too mööda joonlauda käimine kodus, nii et kui võimalus avaneb, miks siis mitte korraldada üks korralik prassimine! Ning millal järgmine võimalus avaneb? Nüüd jääb tööd Saksa Föderatiivses Vabariigis vähem, nende neetud amide kombitsad ulatuvad järjest kaugemale. Viimast korda olin siin just noil päevil, kui me ootasime teie saabumist ...»

Mis seals ikka, Kazimir oli valmis proovima seninägematu maiku, ainult kuidas rahaga lood on?

Noh, sedapuhku MacKibbin ei koonerdanud, andis välja poole rohkem kui seni. Küllap tahtis, et amid ei saaks teda ihnuses süüdistada ...

Ent siiski näris Johni mingi rahutus. Ta vaatas järsku ringi ja alandas häält:

«Aldonas» elavad mõned meie kaastöötajad. Peame olema ettevaatlikud!» hoiatas ta.

«Kuulan, sir!»

«Jätke naljad, Kazimir! Kogu maailm on täis mingit tobedat kahtlustamist! No kelle asi see on, kus kaks dzentelmeni oma vaba õhtu mööda saadavad? Aga ei, ilmtingimata leidub mõni silm, mis ei tuku! Kuid seekord oleme neist kavalamad!»

«Kuidas, kas sageli see ei õnnestu?»

«Aitab sellest jutust!»

John hakkas teda instrueerima:

«Meie toad asuvad kõrvuti. Keil kaheksa õhtul koputan teie seinale, te minge kohe toast välja ja astuge lifti. Võtit portjeele ärge jätke, minge kohe tänavale. Tubakakioskis ostke pakk sigarette. Praegu vahetan ma raha ära, selle, mis tagasi saan, annan teile. Ma lähen kioskist mööda ja teie tulete mulle järele. Kui ma tagasi vaatan, võite minu juurde tuila.»

«Milleks säärased keerdkäigud?» püüdis Lidums vaielda. «Me ei lähe ju aktsioonile!»

Teda tõepoolest pani imestama, et mingisugust jalutuskäiku ööbaari või kuhugi mujale püüab John sisustada seesuguste salapäraste ettevalmistustega.

«Pole kahtlust, et portjee ja tubakakioski peremees jälgivad hotelli külalisi. Aga kust võin mina teada, kelle ülesandel nad jälgivad? Võib-olla meie, võib-olla amide, aga võibolla ka sakslaste ülesandel. Ärge unustage, et me oleme sukeldunud rahvusvahelise spionaaži südamesse. Muidugi, see

62

ei tähenda, et iga teine möödakäija on spioon. Polnud ju Soodomas ja Komorras isegi seitset vaga inimest ...»

«No, ja issand tegi õigesti, kui põletas need linnad maha!» ütles Lidums.

«Pelgan, et nüüd on tal vähem võimalusi!» ümahtas John süngelt.

«Olge ikka! Aga vesinikupomm?»

«Sellega pole jumalal pistmist!»

Veider oli kuulda neid sõnu Inglise luure töötaja suust. Nähtavasti oli John õige tüdinud alalisest lipitsemisest ja käsutäitmisest. Lidums vaikis, andis vaid kelnerile märku, tõstes üles kaks sõrme. Kelner kordas otsekohe tellimust.

Kell kaheksa õhtul väljusid nad ettevaatlikult hotellist. Veerand tunni pärast olid nad jaamas, istusid seal rongile ja sõitsid Mindeni.

Minden ei meenutanud tõepoolest mitte millegagi igavat administratiivkeskust Herfordi, kust nad siia saabusid. See linn oli otsekui spetsiaalselt kohandatud pillerkaaritamiseks. Igal tänaval oli mitu kõrtsi, klubi või restorani. Kõikjal võis näha jalutavaid seltskondi, aga samuti «üksikuid» naisi, kes ootasid seiklust või lihtsalt teenistust. Kell oli üheksa, ja see vanasaksa linn otsekui pakatas džässimeloodiatest, autosignaalidest ja trammitilinast. Muusikat kostis avatud akendest, tantsusaalidest ja kõrtsidest. Ning kõike ümberringi valgustas reklaami ja dekoreeritud vaateakende värelev valgus. Jäi mulje, nagu kestaks siin mingi kummaline pidu, millest kõik on juba väsinud, kuid ei saa pidama jääda.

Väike John kõndis kiiresti läbi eredalt valgustatud keskLinna ja peatus alles väheldasel platsil, kust sai alguse pime kitsas tänav.

«See on Lochi tänav,» lausus ta. «Tänav, mis on andnud armastusele ...»

Tänav oli kitsas ja pime, autoga oleks mahtunud siin hädavaevu sõitma. Ent peaaegu kõigi majade alumised korrused olid valgustatud. Ja iga valgustatud akna taga istusid poolpaljad armastusesireenid. Väike John astus aeglaselt mööda

63

tänavat, müksates Lidumsit õlaga iga kord, kui tahtis juhtida kaaslase tähelepanu nendele «elavatele piltidele».

Need naised akende taga sarnanesid kaladele akvaariumis. Nad andsid möödakäijaile kutsuvalt märku — tänaval sammusid mõlemas suunas ainult mehed, kes peatusid, vaatasid «kaupa», ning aeg-ajalt sukeldus mõni neist kähku avatud ja otsekohe suletud ukse taha. Seejärel valgus ukse kõrval asunud äknas kustus, maja sisemusest aga hakkas kostma muusika, enamasti sentimentaalne — nähtavasti pandi mängima magnetofon ...

Naisi oli noori ja vanemaid, blonde ja brünette — nagu öeldakse, iga maitse jaoks. Ühed sõid kompvekke või kooki, teised jõid, kolmandad võtsid riideid seljast või panid selga, kuid kõik see toimus asjalikult, kainelt, ning seda jubedam Lidumsile see kentsakas mannekeenide paraad tundus.

Väike John viis oma kaaslase päris tänava lõppu, kus algas uus väljak, mis oli üle kallatud reklaami- ja vaateaknatulede kiretu valgusega. Siin John peatus ja päris:

«Kuidas on, meeldib?»

«Ei!» Lidums raputas pead ning selgitas, et kaaslast mitte solvata: «Ka meil olid need armastusepreestrinnad oma alla võtnud mitu tänavat — Riia ju sadamalinn! —, kuid mind pole nad kunagi veedelnud.»

«Ja mina arvasin, et kõik kunstnikud armastavad boheemlust ...» venitas Väike John pettunult.

«Mul pole mingit tahtmist teilt rõõmusid võtta ja ma saadan teid, kuhu soovite, ainult et ärge pange pahaks, kui ma mõningatest meelelahutustest looBun.»

«Seda ma teadsingi, Kazimir, et olete oma poiss!» rõõmustas John ning, võtnud Lidumsil käe alt kinni, juhtis ta üle tänava.

See kontrastne paar: blond kaabuga hiiglane, kelle käevangus oli väike, ilma peakatteta mees. kutsus akende tagant piidlevates naistes esile muigeid. Naerdes viipasid nad Lidumsit ja Johni, kuid Väike John läks jonnakalt edasi. Viimaks ta peatus ühe maja ees, otsis üles kellanupu ja helistas. Uks oli laia, peaaegu kvadraatse akna kõrval, mille taga pesuväel naine kiskus oma sihvaka sääre otsa musta sukka.

Ukse avas pikka kasvu täidlane naine, kellele võis anda aastat nelikümmend või isegi rohkem. Väikest Johni nähes ta naeratas rõõmsalt, teretas kättpidi ja patsutas Johni vastu põske:

«Jälle siin, mu poiss?»

«Jaa, paariks päevaks!»

Pärekond, kodu, tüliskond

„ÕPILANE JA ÕPETAJA“

Sellise üldteemaga konverents toimus E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogilises Instituudis. Konverentsi eesmärk oli tugevdada sidet Tallinna koolidega, eriti nende klassijuhatajatega, kes juhendavad üliõpilasi pedagoogilisel praktikal. Samuti süvendati kontakte instituudi vilistlastega. Üldteemast «Õpilane — õpetaja» puudutati kolme alateemat: õpilaste vaimset arengut, tagasiside probleemi õpetuses ja kasvatuses ning mõningaid suhete sotsiaalpsühholoogilisi aspekte.

Mis kõlama jäi, mida oluliseks peetakse, sellest jutustavad meie ajalehe lugejaile instituudi õppejõud.

Dotsendi kt. P. KEES:

«Iga õpetaja puutub oma kutsetöös pidevalt kokku asjaoluga, et ühed õpilased antud klassis on keskpärased, teised alla, kolmandad üle keskpärase. Neid individuaalseid iseärasusi nimetame individiidevahelisteks. Individiidisisesed individuaalsed iseärasused tavaliselt pealiskaudsel vaatlemisel ei ilmne, alles mõõtmine toob need nähtavale. Uuringud näitavad, et indiviidisisesed võimete erinevused on väga suured. Nende põhjalik tundmine ja arvestamine on eduka õpetamise ning kasvatamise eeltingimus. Samuti on see vajalik kooliküpsuse kindlaksmääramisel ja kutsenõustamisel.

Võimete üks alaliike on vaimsed võimed, mille objektiivseks mõõtmiseks kasutatakse teste. Testimise tulemusena arvutatakse välja üldist vaimset arengutaset näitav koefitsient. Hoopis keerukam on testide eneste koostamine sest iga test tuleb ka standardiseerida.

Jääb loota, et õpetajad hakkavad senisest enam huvi tundma vastutusrikka ülesande — õpilaste vaimsete võimete mõõtmise vastu.»

Vanemõpetaja E. VÄLJA:

«Et tänapäeva eluga sammu pidada, on tarvis hästiarenenud, loomingulist mõtlemist, s. o. produktiivset mõtlemist, mis erineb tunduvalt meenutavast mõtlemisest. Õpetajad on teinud palju tööd õpilaste reproduktiivse mõtlemise arendamisel, kuid sellega ei tohi piirduda. Reproduktiivset mõtlemist saame kasutada ainult üldjuhtudel, kui on tegemist tüüpiliste olukordade ja tingimustega, kus probleemi lahendamiseks on juba kindel meetod või võte olemas. Uurimused näitavad, et õppemeetodite täiustamine on üks arendamise teedest. Väga oluline on sealjuures ka õpetaja enese intellekt ja produktiivse mõtlemise tase.»

Dotsent E. LUKAS:

«Näitleja pöördub vaataja poole, et saada hinnangut oma osa õnnestumise kohta, arst küsitleb haiget, et veenduda ravi õigsuses, õpetaja, kes juhib õpilaste tunnetustegevust, peab teadma, milline on õpilaste suhtumine erinevatesse õppetöö liikidesse. Küsitlusandmetest selgub, et esikohal on soov saada rohkem informatsiooni. 11. klassi õpilastel on sellega võrdsel tasemel soov tunnis rohkem harjutusi teha. Aeglaselt kasvab soov iseseisva töö järele. Üle 50% õpilastest soovib, et tunnis oleks kõik hästi põhjalikult ära seletatud. Ilmselt pole nad harjunud endid vaimselt pingutama. Õpilastele meeldib õpetaja aineesituses kõige enam oskus äratada huvi õppeaine vastu, oskus esitada oma mõtteid lihtsalt ja arusaadavalt, õpetaja teadmiste sügavus, õppeaine seostamine eluga, oskus luua tunnis range kord.

Uurimuste põhjal võib teha järelduse, et õpilased tahavad küll kaasaegsetest saavutustest rohkem teada, kuid huvi pingsa mõttetegevuse vastu ei ole veel suur.»

Dotsendi kt. L. ANDRESEN:

«Meil on küllaltki palju huvitavaid andmeid eesti koolielust sada aastat tagasi. Suur vastutus laste koolisaatmise eest lasus nende vanematel. Kui last ettenähtud ajaks kooli ei saadetud, langesid vanemad rahatrahvi alla.

Mõõdunud sajandi esimesel poolel oli veel vähe seminariharidusega koolmeistreid. Oma kasvatustöös lähtusid nad isaisade kogemustest. Tänapäevani säilivad need põhimõtted vanasõnades, nagu

Vääna vitsa siis, kui ta noor on;

Enne mõtle, siis ütle jt.

Siit selgub, et soovitati õigel ajal karistada, hoiatatakse õpilaste vaimse tervise kaitsmise eest, taunitakse asjatut lobisemist, antakse töökasvatuslikke näpunäiteid, rõhutatakse tahteliste omaduste suurt tähtsust, jagatakse elutarkust inimeste tundmaõppimisel ja nendega suhtlemisel. See on meie kooli ajalugu, pedagoogiline pärand, millele iga pedagoog tõsiselt peaks mõtlema.»

Vanemõpetaja H. LAHT:

«Märkus on koolipraktikas kiirustamise eest, taunitakse asjatut lobisemist, antakse töökasvatuslikke näpunäiteid, rõhutatakse tahteliste omaduste suurt tähtsust, jagatakse elutarkust inimeste tundmaõppimisel ja nendega suhtlemisel. See on meie kooli ajalugu, pedagoogiline pärand, millele iga pedagoog tõsiselt peaks mõtlema.»

Vanemõpetaja A. TEDER:

«Koolikasvatuses on piirdutud peaasjalikult täiskasvanualaealine suhetega, mille kasvatavat väärtust vähendab nende sageli formaalne iseloom (õpetaja kui ametiisik). Koolitöö organisatsioon, aga ka perekonnas asetleidnud nihked (ühe lapse kultus) lülitavad lapse välja teisest vanem-noorem suhete ringist, suhetest vanemate ja nooremate õpilaste ja vendade-õdede vahel. Kasvatustöö analüüsimisel ilmneb, et kogemus, mida laps saab suhtlemisel endast vanemate või nooremate kaaslastega, on väga oluline tegur täiskasvanute ja alaealiste vaheliste normaalsete suhete kujunemisel. Selles näib peituvat üks pedagoogide ja õpilaste vahekordade ebakõla põhjusi. Järelikult tuleks ühiskondlikus kasvatuses vältida eri vanuses laste isoleerimist ning leida organisatsioonilisi vorme, mille kaudu realiseerida laialdase tähtsusega põlvkondade seose ja järjepidevuse printsiipi.»

Vanemõpetaja L. TAMM:

«Tõrjutute määra klassis võib pidada üheks sotsiaalsuse indeksiks. Mida rohkem on tõrjutuid, seda halvem on töömeeleolu — tekib kiuslikkuse ja vaenulikkuse õhkkond. Tõrjutute hulk klassis sõltub ühelt poolt kodu iseärasustest, teiselt poolt õpilaste individuaalsetest iseärasustest.

Suhete kujunemist õpilaste hulgas ei tohi lasta minna isevoolu rada. Tõrjutute, eriti aga kõrvalejäetute positsiooni parandamiseks on õpetajal palju võimalusi, kusjuures verbaalset mõjutamist ei tohiks ületähtsustada.»

Dotsendi kt. K. KOTSAR:

«Ühe uurimuse aluseks on käesoleva sajandi esimeste aastakümnete Eesti õpetajate seminarides õppinud seminaristide arvamused oma õpetajate kohta. Küsitlusandmetest nähtub, et õpetaja autoriteet põhines juba siis esmajoones pedagoogilisel meisterlikkusel ja laitmatul kõlbelisel mainel.»

PEETI KALJU SÜNNIPÄEVA...

Kirjutab Kalju Ärma, Pärnu 5. kaheksaklassilise kooli 6. klassi õpilane:

«Minul oli 25. septembril 1970. a. sünnipäev. Tarvitasime halkoolseid jooke. Võtsime ühe pudeli veini ja paar pudelit kangemat. Kutsusin oma sünnipäevale Esna, Lillese, Karla, Noormäe. Kui ma koolist koju läksin, oli laud juba kaetud. Võtsime ühepalju poistega ... Õpime kõik koos Pärnu 5. kaheksaklassilises koolis ...»

Sisuliselt sedasama kirjutab ka üks peolistest — Karl Paulsen viiendast klassist: «Sünnipäeval tarvitasime halkooli ... võtsin viis pitsitäit viina ja veini võtsin ka ... Sünnipäeval oli veel ka ... Rein.»

Veel ei ole selgeks saanud, kuidas sõna «alkohol» eesti keeles kirjutada, ent «võtmine» on käes. 5. kooli direktor, kes juhtunust kohe Pärnu Linna TSN Täitevkomitee siseasjade osakonnale ja Pärnu Linna Prokuratuurile teatas, selgitab, et selles pidulauas viibisid Linda Viik, Kalju Ärma ema, ja tema pool elav tuttav mees Heino Kornak, kes tõstsid klaasi koos Kalju ja tema sõpradega. Direktor teab, et lapsed olid kõik teatud alkohoolses joobes ja koju jõudsid nad tol korral alles südaöö paiku, mõned neist isegi hiljem. Milline sündsusetu lugu, äärmiselt jõhker oma lapse ja tema koolikaaslaste ning nende vanemate vastu, ent Linda Viik, «Marati» Pärnu tsehhi karvastaja, neljakümnendates aastates täisjõuline inimene, kes elab Pärnus Põllu tänav 10, seda ei mõista. Oma seletuses püüab ta asja ümmärguseks teha: «... Tõin poest ühe pudeli odavad veini 1.27 kp.» Pange tähele, ainult ü h e pudeli ja o d a v a t veini. «Ja viina olid ainult üks laua peal ...» Ka krõbedamat kraami oli ainult ü k s pudel ja pealegi «meie olime Heinuga täis kasvajad inimesed ka.» Ent see kõik on paberil seletuskirja alguses. Linda Viik pole veel lõpetanud. Rida-realt saab selgemaks, kuidas poja sünnipäeva ette valmistati ja kui palju kulutusi ja tüli joodava muretsemiseks tehti. Ja mis selgub? Ikkagi «4 pudelit» kirjutab ema. Ehk on siis õigegi, et l a s t e peolaual oli viina rohkem? Nagu poisid meenutada suutsid: «kokku oli seda liikumas kolm pudelit».

Ehkki joodava mahus on veel arusaamatusi, ei salga Linda Viik siiski seda, et ka lapsed jõid. Ta kirjutab täiesti arusaadavalt: «Ala ealised tarvitasid ka alkolli.»

Kunagi varemalt, kui administratiivkomisjon karistas Linda Viiki 25-rublase rahatrahviga sellepärast, et tema poeg ei käinud korralikult koolis ja hulkus, leidis asjaosaline ise, et teda on ülekohtuselt karistatud. Seekord näib asi korras olevat. Ta kirjutab rahulikus toonis: «Arutamine oli minu töö jures ... seltsimehelikum kohutus raviti kümne rublaka.»

Huvitav, kuidas hindavad antud karistust juristid? Kümme rubla säärase vääratuse eest! Kas sellest vähe pole? Täiskasvanute kuritegu oma lapse, tema sõprade ja kogu ühiskonna vastu peaks inimese vähemalt järele mõtlemagi panema ...

E. LUIK

Nemad on omavahel ja MEIE ka ...

G. Lossi foto

NELJAPÄEVAL, 17. DETSEMBRIL

Eesti Televisioon

9.00. Saatekavateade. 9.05. «Telekool». Bioloogia VII kl. õpilastele: «Kalade kehaehituse ja elutalitluse iseärasused». 9.25. Ringvaade. 9.35. «Lasteekraan»: «Meistermehed oleme ...» (kordussaade). 10.05. Päevauudised (KTV). 10.15. Värvi-TV. Lastele: «Lõbus linnake» (KTV). 10.45. Mängufilm «Minu armastus» (KTV). 12.00. Päevauudised (KTV). 12.05—13.35. «Okaa poeg». KeskteleviSiooni film.

16.00. ÕHTUNE KAVA.

16.05. AK: uudised. 16.10. «Telekool» (kordussaade). 16.30. «Jakuutia etüüdid». Jakuudi ANSV Televisiooni film. 16.40. «Poisid ja tüdrukud». Dokumentaalfilm (Leningradi dokumentaalfilmide stuudio). 17.00. Päevauudised (KTV). 17.10. Värvi-TV. Rahvatantsuansambli «Tšaika» kontsert (KTV). 17.45. «Kommunist ja aeg». Reportaaž (KTV). 18.00 Saatekavateade. 18.05. «Aktuaalne kaamera» (vene keeles). 18.20. «Enda ja järeltulijate huvides». Populaarteaduslik film. 18.30. «Miilionite leninlik ülikool» (KTV). 19.00. «Lasteekraan»: «Telepoiss ja nääriküünlad». 19.30. «TV muusikanädal». «L. van Beethoven — 200»: pianiuku kontserdi ülekanne «Estonia» kontserdisaalist. Kavas: «Missa Solemnis». 22.00. «Aktuaalne kaamera». 22.30. «Noortestuudio» pressiklubi: vastused vastamata küsimustele. 23.30—23.40. «Aktuaalne kaamera».

Kesktelevisioon

10.00. Saatekavateade. 10.05. Päevauudised 10.15. Värvi-TV. Lastele. «Lõbus linnake». 10.45. Mängufilm «Minu armastus». 12.00—12.05. Päevauudised 16.55. Saatekavateade. 17.00. Päevauudised. 17.10. Värvi-TV. Rahvatantsuansambli «Tšaika» kontsert 17.45. «Kommunist ja aeg». Reportaaž 18.00. Päevauudised. 18.05. Lastele: «Seitse saart» (Murmanskist). 18.30. «Miilionite leninlik ülikool». 19.00. Värvi-TV. Multifilm 19.20 «Naaskel». Telelavastus 20.00. «Aeg ja sündmused». 20.30 Värvi-TV. Rahvusvaheline Moskva turniir iluuisutamises (paarissõit). 22.45. «Valgevene melodiaid». Esitavad Valgevene Riiklik Rahvakoor ja naisvokaalkvartett «Kupalinka» (Minskist). 23.15—23.30. Päevauudised. Homne kava.

Leningradi Televisioon

18.20. Saatekavateade. 18.25. Uudised. 18.30. «Intervjuu 70». 19.30. Koolielistele: «Projekt «Teig T»». 20.00 Uudised. 20.05. Ringvaade «Nõukogude film». 20.15. «Maa ja rahvas». 21.00. «Hobused tsirkuses». Telefilm. 21.30—21.50. Uudised.

REEDEL, 18. DETSEMBRIL

Eesti Televisioon

9.00. Saatekavateade. 9.05. «Telekool». Loodusõpetus IV kl. õpilastele: «Vee ringkäik looduses». «Tuule ja vee tegevus looduses». 9.25. NB! (kordussaade). 10.05. Päevauudised (KTV). 10.15. Mudilastele: «Päikesekiire rännakud» (Kaliningradist). 10.45. Rahvusvaheline Moskva turniir iluuisutamises. Paarissõit (KTV). 12.45—12.50. Päevauudised (KTV).

16.00. ÕHTUNE KAVA.

16.05. AK: uudised. 16.10. «Telekool» (kordussaade). 16.30. «Tsiviilkaitse kõigile». (Ülekanne Tallinna 46. keskkoolist.) 16.50. Telefilmid «Elbrus» ja «Taiga novellid». 17.30. Noorte balletikunstnike kontsert (Taškendist). 18.00. Saatekavateade. 18.05. «Aktuaalne kaamera» (vene keeles). 18.20. «Telekool»: «Ars longa ...». 19.00 Teatriõhtu: V. Ježov — «Ööbikute õõ». Eesti NSV Riikliku Vene Draamateatri etendus. Vaheajal: «ERR — reklaam-TV». 21.10. Rahvusvaheline sõprusvõistlus jäähokis: Tšehhoslovakkia — NSV Liit (Tšehhoslovakkiast) 22.00. «Aktuaalne kaamera». 22.30. ««Eesti Telefilm» ekraanil»: dokumentaalfilm «Kes minevikku ei mäleta». 22.55. «TV muusikanädal». «L. van Beethoven — 200»: vokaalloomingut. Esitavad TR Konservatooriumi üliõpilased 23.25—23.35. «Aktuaalne kaamera»

Kesktelevisioon

10.00. Saatekavateade. 10.05. Päevauudised 10.15. Mudilastele: «Päikesekiire rännakud». 10.45. Rahvusvaheline Moskva turniir iluuisutamises (paarissõit). 12.45—12.50. Päevauudised 16.35. Saatekavateade. 16.40. Päevauudised. 16.45. Esinevad Aasia ja Aafrika maade kirjanike IV konverentsist osavõtjad. 17.30. Noorte balletikunstnike kontsert (Taškendist). 18.00. Päevauudised. 18.05 «Viisastaku sammud». 18.15. Rahvusvaheline Moskva turniir iluuisutamises (üksiksõit meestele). 19.00. Telemängufilmid «Paks ja Peenike» ning «Koorilaulja». 19.30 «Aeg ja sündmused». 19.55. Rahvusvaheline sõprusvõistlus jäähokis: Tšehhoslovakkia — NSV Liit (Tšehhoslovakkiast) Vaheajal: ringvaade 22.00. «Eetris on noored» 22.45 «Õhtused melodiad». 23.45—24.00. Päevauudised. Homne kava.

Leningradi Televisioon

18.20. Saatekavateade. 18.25. Uudised. 18.30. Koolielistele: «Trampliin». 19.30. Uudised. 19.35. «Vene romanss». 20.20. Noortele: «Horisont» 21.35. Uudised 21.55. «Staadion»: sündmused, faktid, arvamused. 22.15—23.50. Mängufilm «Nõlidade kuristik».

RAADIO

NELJAPÄEVAL, 17. DETSEMBRIL

Päevauudised: I pr-s: 6.03, 7.30, 8.00, 9.00 (ülevaade ajalehtedest), 9.15 (ÜR kava lugemine), 10.00, 11.00 12.00 (ÜR), 18.00, 19.30, 23.00, 23.50 (ÜR).

Vikerraadios: 13.30, 15.00, 16.30, 16.35 (ÜR kava lugemine), 18.30, 20.00.

I programm

9.35. Lastele: raadioajakiri «Noor Leninlane». 10.05. Lastele: «SOSI». 10.35. W. Walton — süit «Fassaad». 11.10. Muusikaline tund 13.00. Vikerraadio. 14.00. «Kongressist kongressini». 14.15. Harfipalu. 14.30. «Sõprade hääl» (ÜR). 15.00. Vikerraadio. 16.35. «Kool kõigile». (Noukogude noorte ja Eesti vabatahtlike osavõtust fašismivastasest võitlusest aastail 1936—1939 Hispaania Vabariigi kaitsmisel.) 16.50. Uuemaid heliülesvõtteid eesti interpreetidega. 17.30. Lastele: «Piilkonna ülesanne on ...» 18.05. «Töö, kodus, puhkehetkel». 18.30 «Künnivagu uude viisaastakusse». 19.40. «Kiri suurematele armsamale» Enn Tooma kuuldemäng. Esietendus. 21.00. Päevakaja. 21.30 Väike kontsert. 21.45. «Teist ja teile». 22.00. Muusikaline tund. 22.50. Spordipäevik. 23.05. Helitöid Moldaaviast.

Vikerraadio

12.00. Vikerkaja. 13.00. Lõunakontsert. 14.00 Reipaid rütme. 14.30. «Bostoni lugu» (III). 15.05: Meeleolumuusikat. 16.00 Noortele: «Kuidas elate?» 16.10. Laulab Maria Pahhomenko. 16.40. Ajaviitemuusikat. 17.00. «Noorest Majakovskist». Nikolai Tšukovski mälestusi. 17.10 Muusikaline kaleidoskoop. 18.00. Raadio reisijuht. 18.05. Kerge muusika klassikat. 19.00. «Maailm kõneleb». 19.05. Muusikat. teateid. 19.30. «Teiega vestleb ..» ENSV MN Riikliku Plaanikomitee esimehe esimene asetäitja Arnold Toome. 20.05. Vahelduvas rütmis. 20.30. «Bostoni lugu» (IV). 21.00. I programmi saated. 23.05—00.30. Kesköörprogramm.

REEDEL, 18. DETSEMBRIL

Päevauudised: I pr-s: 6.03, 7.30, 8.00, 9.00 (ülevaade ajalehtedest), 9.15 (ÜR kava lugemine), 10.00, 11.00, 12.00 (ÜR), 18.00, 19.30, 23.00, 23.50 (ÜR).

Vikerraadios: 13.30, 15.00, 16.30, 16.35 (ÜR kava lugemine), 18.30, 20.00.

I programm

7.10. «Detsembrikuu — pöörikuu». 9.50. «Mõda on vaja teada tsiviilkaitsest?» 10.05. Lastele: «Piilkonna ülesanne on ...». 10.35. Oreliimuusikat. 11.10. Muusikaline tund. 13.00. Vikerraadio. 14.00. «Viimane ring». 14.15. Laule RA Meeskoorilt. 14.30. «Sõprade hääl» (ÜR). 15.00. Vikerraadio. 16.35 «Kool kõigile». (Planeerimise ja majandusliku stimuleerimise uuest süsteemist.) 16.50. Uusi heliülesvõtteid. 17.30. Lastele: «Ampullitäis elu». 18.05. Ester Mäe helilõid. 18.45. «Kommunist ja aeg». (Esineb alakirjanik H. Mõttus.) 19.40. Kodukandi lood. (Väimela.) 20.30. Ooperialbumist. 21.00. Päevakaja. 21.30. Väike kontsert. 21.45. «Teist ja teile» 22.00. Muusikaline tund. Soovikontsert. 22.50. Spordipäevik. 23.05. Vikerraadio.

Vikerraadio

12.00. Vikerkaja. 13.00. Lõunakontsert. 14.00. Meloodiaid kodumaalt. 14.30. «Bostoni lugu» (IV). 15.05. «Kus, mis ja millal?» 16.10. Rütmimuusikat. 16.40. Esineb Raimond Paulsi ansambel. 17.00. Fakte ja kommentaare. 17.10. Muusikaline kaleidoskoop. 18.00. Raadio reisijuht. 18.05. Rahvalikke laule. 19.00. Muusikat, teateid. 19.30. «Argipäev». Vestleb alakirjanik Lembit Koik. 20.05. Vaikseid viise. 20.30. «Bostoni lugu» (V). 21.00. I programmi saated. 23.05—00.30. Kesköörprogramm.

KINO

NELJAPÄEVAL, 17. DETSEMBRIL

KOSMOS — «300 spartalast» (värviline): 12, 14, 16, 21.30.
«Minu veetlev leedi»: (värviline laifilm, I ja II seeria): 18.
SÕPRUS — «Tore iseloom»: 11, 13, 15, 17, 19.
«Meie marss», «Tore iseloom»: 21.
OKTOOBER — «Tähtaeg 7 päeva»*) (värviline): 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22.
RAHU — «Tähtaeg 7 päeva»*) (värviline): 11, 16, 18, 20, 22.
«Valusad kogemused», «Tähtaeg 7 päeva»*): 13.
KAJA — «300 spartalast» (värviline): 12, 14, 16, 18, 20, 22.
FORUM — «Tiigri jälgedes»: 11, 13, 15, 17, 21.45.
«Villu», «Suur kontsert» («Tallinnfilm»), «Tiigri jälgedes»: 19.
LEMBITU — «Õde Carrie»*): 12, 14, 16, 18, 20, 22.
PARTISAN — «Kevadveed» (värviline): 12.30, 14.15, 16, 17.45, 22.
«Sotsialismi maailmasüsteem», «Kevadveed»: 19.30.
VÕIT — «Tähtaeg 7 päeva»*) (värviline): 11, 13, 15, 17, 21.45.
«Elu anti tagasi», «Tähtaeg 7 päeva»*): 19.
KOIT — «300 spartalast» (värviline): 16.45, 21.30.
«Kümme aastat hiljem», «300 spartalast»: 18.45.
PIRITA — «Tore iseloom»: 16.15, 18, 19.45, 21.30.
PIONEER — «Väliskroonika nr. 17», «Jäärlik» («Tallinnfilm»), «Kas loodus on arukas?», «Sverdlovsk»: 10.30—16.30.
«Kevadveed» (värviline): 17.40, 19.30, 21.30.

*) Alla 16 a. vanustele keelatud.

RAT «ESTONIA»

Neljap., 17. dets. kl. 19 operett «Viini veri».

Reedel 18. dets. kl. 19 muusikal «Minu sõber Bunbury».

Laup., 19. dets. kl. 19 ooper «Trubaduur»

Pühap., 20. dets. kl. 12 muusikal «Pipi Pikksukk», kl. 19 lühiballetid «Võlumandariin», «Paquita», «Carmen».

TRA DRAAMATEATER

Neljap. 17. dets. kell 19 «Õõ vastu pühapäeva», kell 19 «Elame veel» — väike saal.

Reedel, 18. dets. kell 19 «MonoliSk».

Laup., 19 dets. kell 19 «Kosjasõit», kell 19 «Viru laulik ja Koidula» — väike saal.

Pühap., 20 dets. kell 12 «Rops», kell 19 «Fiilpi silmades on tõde», kell 19 «Kahekesi kilgel» — väike saal.

TOIMETUSE KOLLEEGIUM

EESTI NSV RIIKLIK NOORSOOTEATER

Neljap., 17. dets. kl. 19 «Proovireisija surm».
Pühap. 20. dets. kl. 12 «Väikevend ja Karlsson katuselt», kl. 18 «Mina pole Eiffeli torn».

PAUL PINNA NIM. RAHVATEATER
25. hooaega tähistavad etendused

17. dets. kell 19 M. Brandi «Lola Hamilton».
18. dets. kell 19 M. Trigeri «Õnnelik naine».
19. dets. kell 19 L. Fódori «Küpsustunnistus».
20. dets. kell 14.30 I. Pau «Inimene ja maskid».
20 dets kell 19 H. Vuolijoe «Juuraku Hulda».

Pääsmed müügil teatripiletite eelmüügi kassas. Kullassepa 2 ja tund enne etenduse algust kohapeal. Rataskaevu 10. Kollektiivtellimised tel. 606-145.

JAAN TOMBI NIM. RAHVATEATER

Reedel 18. dets. kell 19 Tammsaare-Särevi näidend «Kõrboja peremees».

Pääsmed eelmüügil teatripääsmete eelmüügi kassas, Kullassepa t. 2 ja tund enne etendust teatri kassas. Salme t. 12.

EESTI NSV RIIKLIK FILHARMOONIA «ESTONIA» KONTSERDISAAL IS

17 dets. kell 19.30 Beethoveni MISSA SOLEMNIS

18. dets. kell 19.30 Mari ANSV kultuuripäevad. Eesti NSV-s — MARI ANSV Riiklik Laulu- ja Tantsuansambel «MARI EL».

19. dets kell 19.30 vokaalkvarteti RAM-3 10 aastapäeva kontsert.

20. dets. kell 19.30 laulavad BORIS LEHTLAAN ja ANDRES OTS. Saadab instrumentaalansambel O. Ehala juhatusel.

21. dets. kl 19.30 Tall. Konservatooriumi ÜLIÕPILASTE kontsert. Kaastegevad Konservatooriumi segakoor ja keelpilliorkester.

KADRIORU KUNSTIMUUSEUMI SAALIS

18. dets. kell 16.30 LEV JEVGRAFOVI tšellooõhtu Bachi loomingust.

LAEVASTIKU OHVITSERIDE MAJAS

21., 22., 23 dets. kl 19.30 laulab MAIA KRISTALINSKAJA instrumentaalansambli saatel.

TEADAANNE

Eesti NSV Riiklik Filharmoonia teatab, et kontserdid ABONEMENDILE nr. 18 TPI aulas EI TOIMU. Abonemendi omanikud saavad neid kasutada «Estonia» kontserdisaali kontsertidel omal valikul.

EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU RIIKLIKU TÖÖJÕURESSURSSIDE KASUTAMISE KOMITEE ESINDAJAD

sõlmivad organiseeritud värbamise lepinguid

töötamiseks Eesti NSV linnade ja rajoonide ehitusorganisatsioonides ja ehitusmaterjalide tööstuse ettevõtetes.

Töölepingu sõlminud töölistele tasutakse sõidukulud töökohani ja antakse ühekordset toetust.

Ettevõtted ja ehitused võimaldavad vallalistele koha ühiselamus, elukutseta töötajatele korraldatakse tootmisalane väljaõpe.

Informatsiooni saamiseks ja lepingu sõlmimiseks pöörduda komitee esindajate poole:

Tallinnas Tatari t. 1,
Tartus O. Lutsu t. 5,
Kohtla-Järvel Rakvere t. 12-a,
Pärnus Kalevi t. 37,
Narvas Nõukogude t. 8.

«Голос народа»
Индекс 69780

«РАХВА ХЯЭЛЬ» («Голос народа») — Орган Центрального Комитета Компартии Эстонии, Верховного Совета и Совета Министров Эстонской ССР, гор. Таллин

Toimetus: Tallinn, Pikk 2. Postkast 433. Telefon'd: peatoimetaja asetäitjad 413-29 ja 434-88; vastutav sekretär 451-53; sekretariaat 438-63 ja 429-94; propaganda osakonna toimetaja 409-62; propaganda osakond 489-73; partei elu osakonna toimetaja 445-01; partei elu osakond 440-48; tööstusosakonna toimetaja 467-00; tööstusosakond 417-80 ja 406-97; põllumajandusosakonna toimetaja 443-13; põllumajandusosakond 449-12; harid